अभियान साप्ताहिक

ABHIYAN WEEKLY

Devendrachudal@gmail.com

वर्ष : ४२ / अंक : २५ / २०८१ माघ १८ गते शुक्रबार / नेपाल सम्वत ११४५ / Jan. 31, 2025 / मूल्य रु. १०/-

संसदको यो कार्यकालभरी गठबन्धन फेर्रिंदैन : कांग्रेस

काठमाडौ आजदेखि संघीय संसदको हिउँदे अधिवेशन सञ्चालन हुँदैछ । केही हप्ता अघिमात्र सरकारले ६ वटा अध्यादेश ल्याएको थियो ती अध्यादेशको बारेमा प्रमुख विपक्षी दल लगायतका अन्य केही साना दलले विरोध गरिरहेका छन् भने माओवादी केन्द्रका अध्यक्ष पुष्पमल दाहालले त सरकारले संसदलाई छलेर अध्यादेशबाट शासन गर्न खोजेको आरोप लगाउँदै आएका छन् । संसदको बैठकको पहिलो दिन नै सरकारले अध्यादेश संसदमा पेश गर्ने बताइसकेको छ ।

माओवादी केन्द्रका अध्यक्ष दाहालले केपी ओली नेतृत्वको सरकार ढल्ने घोषणा गरिरहेका बेला सत्ताको प्रमुख घटक नेपाली कांग्रेसले भने वर्तमान सत्ता गठबन्धन २०८४ को निर्वाचनसम्म चल्ने बताएको छ । नेपली कांग्रेसको संसदीय दलको बैठकबाटै सत्ता

>>> बाँकी ८ पेजमा

हामीलाई www.abhiyanweekly.com.np मा पनि पढ्न सकिन्छ ।

समाजवादी मोर्चाद्वारा सरकारको आलोचना

भ्रष्टाचारमा संलग्न रहेकालाई दाहाल सरकारले नै उन्मुक्ति दिएको थियो ?

काठमाडौ । संघीय संसदको प्रमुख विपक्षी दलका नेता एवं माओवादी केन्द्रका अध्यक्ष पुष्पकमल दाहालले वर्तमान केपी ओली नेतृत्वको सरकारले सुशासनलाई कमजोर पार्ने र अर्थतन्त्रलाई धराशायी पार्ने कदम चालेको आरोप लगाएका छन् । समाजवादी मोर्चाले हालै काठमाडौमा आयोजना गरेको कार्यात्रममा दाहालले त्यस्तो अभिव्यक्ति दिएका हुन् ।

दाहालले आफ्नो नेतृत्वको सरकार गुमाएपछि सत्ता गुम्दाको पिडा पोख्दै आएका र सत्तागठबन्धनमा रहेका दलहरू नेपाली कांग्रेस र नेकपा एमालेको गठबन्धनको सरकारको विरोध गर्दै आएका भएपनि उनको तारो भने प्रधानमन्त्री केपी ओली बन्दै गएका छन् ।

हालै सरकारले ल्याएका अध्यादेशको समेत दाहालले विरोध गर्दे ओली सरकारले संसदलाई छलेर अध्यादेशबाट शासन चलाउन खोजेको आरोप समेत लगाउँदै आएका छन् । आज माघ १८ गते देखि संसदको हिउँदे अधिवेशन सुरू हुने भएकाले सरकारले हालै ल्याएका सबै अध्यादेशहरू संसदमा दर्ता गरिसकेको छ । पुष्पकमल दाहालले भने जस्तो सरकारले अध्यादेशबाट शासन सञ्चालन गर्न खोजेको हो भने संसदमा दर्ता भएका अध्यादेशहरू संसदबाटै अस्वीकृत गरिदिए भै हाल्यो नि ?

दाहालले अध्यादेशको सहारामा निरंकुशतातर्फ सरकार अघि जान खोजेको आरोप समेत लगाउँदै आएका छन् । कांग्रेस-एमालेले गत असार १७ गते ७ बुँदे सहमति गरेर २०८४ को निर्वाचन सम्म दुई दलले आलोपालो सरकारको

नेतृत्व गर्ने सहमति गरेका भएपनि दाहाल कांग्रेसप्रति भने नरम रहेका छन् । कांग्रेस-एमालेको गठबन्धन तोड्न अनेक रणनीति लिएका भएपनि कांग्रेसका सभापति शेरबहादुर देउवाले आफ्नो पार्टीको संसदीय दलको बैठकमा आफ्नो सांसदलाई निर्देशन दिँदै भनेका थिए अहिलेको गठबन्धनबाट दायाँबायाँ हुन सक्ने सम्भावना नभएको र संसदमा दुवै पार्टी एक मतका साथ उभिनुपर्दछ भन्दै दुई दल बीचमा कुनै समस्या नभएको र समस्या भए वार्ताद्वारा हल गनुपर्ने बताएपछि दाहाल प्रधानमन्त्री ओलीमाथि खनिएका हुन् । दाहाललाई अझैंपनि कांग्रेसले गठबन्धन तोडिने विश्वास गरेकै कांग्रेसप्रति नरम रहेको अनुमान गर्न जोसुकैले सजह गर्न सक्छन् ।

माओवादी, एकीकृत समाजवादी, नेत्र विक्रम चन्दले नेतृत्व गरेको नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी र महेन्द्र यादवले नेतृत्व गरेको नेपाल समाजवादी पार्टी मिलेर समाजवादी मोर्चाले हालै राजधानीमा गरेको विचारसभामा बोल्दै पूर्व प्रधानमन्त्री समेत रहेका दाहालले संसदको बैठकमा साझा धारणा बनाएर प्रस्तुत हुने बताएका भएपनि नेत्रविक्रम चन्दले २०७९ को

>>> बाँकी ८ पेजमा

अभिव्यक्ति स्वतन्त्रता कुण्ठित गर्ने विधेयक स्वीकार्य छैन : शर्मा

काठमाडौं । नेपाली कांग्रेसका महामन्त्री विश्वप्रकाश शर्माले अभिव्यक्ति स्वतन्त्र कुण्ठित गर्ने आएको विधेयकलाई कांग्रेसले स्वीकार गर्न नसक्ने बताएका छन् । महामन्त्री शर्माले सामाजिक सञ्जाल विधेयक ल्याउँदै गर्दा दुई दलबीच गहन छलफल नभएको पनि बताएका छन् ।

'अभिव्यक्ति स्वतन्त्रतालाई कुण्ठित गरेर हुने कर्म हामी प्रतिपक्षमा रहँदा होस् वा सत्तामा हुँदा कुनै मन्त्रालयबाट अघि बढ्छ भने अस्वीकार हुन्छ,' शर्माले भने । विधेयक ल्याउन सभापति शेरबहादुर देउवासँग प्रधानमन्त्री केपी शर्मा ओलीले समर्थन खोजेरै ल्याइएको हो भनेर भने पनि त्यसको भारी कांग्रेसले नबोक्ने शर्माको दाबी छ ।

अध्यादेश अस्वीकार गर्ने विपक्षी दलको निर्णय

काठमाडौं । विपक्षी दलहरूले सरकारले ल्याएको अध्यादेश अस्वीकार गर्ने निर्णय गरेको छ । प्रमुख प्रतिपक्षी दल नेकपा माओवादी केन्द्रका अध्यक्ष पुष्पकमल दाहाल 'प्रचण्ड'ले राखेको बैठकमा सरकारले विधि र प्रक्रियाभन्दा बाहिर गएर अध्यादेश ल्याएकोले विपक्षी दलहरूले अस्वीकार गर्ने भएको माओवादी केन्द्रका प्रमुख सचेतक हितराज पाण्डेले बताए ।

बैठकले राष्ट्रियता, जनजीविका र बढ्दो महँगी नियन्त्रणमा सरकारको बेवास्ता लगायतका विषयहरूमा विपक्षीहरु एक भएर संसदमा कुरा उठाउने निर्णय भएको उनले बताए ।

सिंहदरबारमा बसेको बैठकमा माओवादी अध्यक्ष प्रचण्डसहित नेकपा एसका अध्यक्ष माधव कुमार नेपाल, राष्ट्रिय स्वतन्त्र पार्टीका कार्यवाहक सभापति डिपी अर्याल, वेदुराम भुसाल, महेन्द्रराय यादव, नारायणकाजी श्रेष्ठ, देव गुरूङ, स्वर्णिम वाग्ले र सन्तोष परियार लगायतका नेताहरू सहभागी छन् ।

म्याजिक नम्वरका दिन गए त ?

काठमाडौ । संघीय संसदको हिउँदे अधिवेशन आज १८ गते शुक्रबारबाट सुरू हुँदैछ । यतिबेला राजनीतिक दलहरूले आ आफ्नो सक्रियता बढाएका छन् । सत्ता गठबन्धन रहेका नेपाली कांग्रेस र नेकपा एमालेले संयुक्त रूपमा एक भएर संसदमा उपस्थित हुने निर्णय गरिसकेका छन् भने संसदको प्रमुख विपक्षी दल माओवादी सहितको अन्य विपक्षी दलहरू समेत एक भएर हालै सरकारले ल्याएको अध्यादेशको विरोध गर्ने उद्घोष गरेका छन् ।

माओवादी केन्द्रका अध्यक्ष पुष्पकमल दाहालले त केपी ओली नेतृत्वको सरकारलाई अप्राकृत्तिक भन्दै आलोचना समेत गरिरहेका छन् । संसदको मुख्य दायित्व र कर्तव्य भनेको मुलुकलाई आवश्यक पर्ने कानुन निर्माण गर्नु हो तर दलहरूले कानुन निर्माण गर्नुको बदला २ वर्षमा तीन वटा सरकार फेरीसकेका छन् । पुष्पकमल दाहालले नेपाली कांग्रेस र नेकपा एमालेलाई आलोपालो खेलाएर आफ्नो र पार्टीगत स्वार्थ पूरा गरिरहेका बेला गत असार १७ गते कांग्रेस र एमालेबीच ७ बुँदे सहमति गरे । त्यही सहमति अनुसार केपी ओली प्रधानमन्त्री बनेका हुन् ।

जनताले विश्वास गरेका दलहरू मिलेर सरकार निर्माण गर्दा अप्राकृत्तिक हुने तर संसदको तेस्रो ठुलो दलको नेतृत्वमा सरकार गठन हुँदा प्राकृत्ति हुने यो कस्तो तर्क हो । कांग्रेस एमालेलाई एकै ठाउँमा उभिन दाहालले नै बाध्य बनाएका हुन् । १८ महिनासम्म सरकारको नेतृत्व गर्दा जनताको हितमा कुनै

>>> बाँकी ८ पेजमा

कसुर नगरेको आधार नदेखिएपनि धरौटीमा रिहा ?

काठमाडौ । रूपन्देही जिल्ला अदालतले गोर्खा मिडिया नेटवर्क प्रालिको तत्कालिन प्रबन्ध निर्देशक रवि लामिछानेलाई १ करोड धरौटी लिएर छाडेको छ । अदालतले सुप्रिम सहकारी ठगीमा तत्काल प्राप्त प्रमाणका आधारमा प्रतिवादी लामिछानेले कसुर नगरेको विश्वास गर्नुपर्ने नदेखिएको भन्दै पछि ठहरे बमोजिम हुने गरी हाललाई धरौटीमा छोड्न आदेश दिएको हो । जिल्ला न्यायाधिश प्रह्लाद कुमार योगीले तथ्य र आधार देखाएर १ करोड रूपैंया धरौटी जेथाजमानत वा सर्त सहित बैंक ग्यारेन्टी लिई तारेखमा राख्नु र सो बुझाउन नसके थुनामा पठाउन आदेश दिएका हुन् । न्यायाधिश योगीको आदेश अनुसार लामिछानेले तत्काल धरौटी बुझाएर

तारिख लिएका छन् ।

अदालतको आदेशमा भनिएको छ, लामिछानेका नाममा धितो र आवश्यक कागज विना नै २ करोड ऋण स्वीकृत गरी लामिछाने समेतका नाममा खोलिएको गोर्खा मिडियाको बैंक खातामा जम्मा भएको देखियो । लामिछाने प्रबन्ध निर्देशक रहेका बेला सुप्रिम सहकारीबाट गोर्खा मिडियाको नाममा सिभिल बैंक, नबिल बैंक र ग्लोबल आईएमई बैंकमा रहेका लामिछाने समेतको संयुक्त खातामा १० करोड ९९ लाख ३६ हजार रकम गएको र लामिछानेले नै चेक काटेर खर्च गरेको देखियो ।'

न्यायाधिश योगीले दिएको आदेशमा सहकारी ठगीको अभियोग लागेका छविलाल

>>> बाँकी ८ पेजमा

राजनीतिज्ञहरु नै समस्याका जड ?

काठमाडौ । नवनिर्वाति अमेरिकी राष्ट्रपति डोनाल्ड ट्रम्पले बैदेशिक सहायता रोक्ने घोषणाले विश्व नै तरगिंत भएको छ । विश्वका धेरै देशमा त्यसको प्रत्यक्ष असर पर्ने निश्चित छ । नेपालमा समेत त्यसको प्रत्यक्ष असर पर्ने देखिएको छ । अमेरिका जस्तै अन्य मुलुकहरूले पनि बैदेशकि सहायता रोक्ने हो भने नेपालको हालत कस्तो होला ? अहिलेको जटिल प्रश्न भनेको यहि हो । हामी नुनदेखि सुनसम्म अरूकै आशामा रहनु परेको छ ।

नेपाल पछिल्लो समयमा आयातमुखी बन्दै गएको छ । पटक पटक सरकार परिवर्तन भईरहने र राजनीतिक दलहरू एकै ठाउँमा उभिएर मुलुकका सस्याहरू समाधान गर्न असक्षम जस्तै भएका छन् । संसदको २ वर्षे कार्यकालयमा ३ पटक सरकार परिवर्तन भईसकेको छ भने अहिले पनि माओवादी केन्द्रका अध्यक्ष पुष्पकमल दाहाल जसरी भएपनि सरकार ढाल्नुपर्ने उद्घोष गरिरहेका छन् ।

जबसम्म राजनीतिक दलहरू एकै ठाउँमा उभिएर राष्ट्रका समस्याहरू समाधान गर्न लाग्दैन तबसम नत सुशासन नै कायम हुन्छ नत देश विकास नै सम्भव छ । अरूको आशामा बाँच्नु भन्दा आफैं अघि सरेर देश विकासमा लाग्न प्रतिवद्धता अब दलहरूले गर्नेपर्दछ । अमेरिकी राष्ट्रपति ट्रम्पले आफ्नो देशको हित हरेर बैदेशिक सहायता रोक्ने निर्णय गरेका हुन् त्यो निर्णय देशको लागि सही देखिन्छ । हरेक देशको नेतृत्वले यसरी नै आफ्नो राष्ट्र र नागरिकको बारेमा सोच्ने हो र देश विकास गर्ने हो भने जनताले पूर्ण रूपमा सहयोग र समर्थन गर्न सक्छन् । तर हाम्रो देशमा त्यस्तो अवस्था देखिएको छैन । राजनीतिक दलहरूले सत्ता स्वार्थलाई

>>> बाँकी ८ पेजमा

अध्यादेश आर्थिक सुधारको लागि : नेपाली कांग्रेस

काठमाडो । नेपाली कांग्रेसले आर्थिक क्षेत्रलाई चलायमान बनाउनका लागि अध्यादेश ल्याउनु परेको बताएको छ । कांग्रेसको पदाधिकारी, पूर्व पदाधिकारी र पार्टी संसदीय दलको केही दिन अघि सिंहदरबारमा बसेको बैठकले त्यस्तो बताएको हो । कांग्रेसले आर्थिक क्षेत्रसँगको सल्लाहमै सरकारले अध्यादेश ल्याएकोले त्यसको विरोध गर्न नहुने बताएको छ ।

सत्ता गठबन्धनको प्रमुख घटक नेपाली कांग्रेसका केही नेताहरूले सरकारले अध्यादेश ल्याएको भन्दै त्यसको विरोध गरिरहेका बेला कांग्रेसले संस्थागत रूपमै अध्यादेशको विरोधमा नबोल्न आफ्ना सांसद र नेताहरूलाई निर्देशन समेत दिएको छ ।

संसदीय दलको बैठकमा गृहमन्त्री

>>> बाँकी ८ पेजमा

कश्मीर एकता दिवसः न्यायको लागि एकसाथ उभिएर

गौरव आचार्य

फेब्रुअरी ५ को उदयसँगै, यसले कश्मीरी जनतासँग ऐक्यबद्धताको गम्भीर प्रतिज्ञा गर्दछ, जसको अथक उत्पीडनको सामना गर्दा साहसले संसारलाई प्रेरणा दिइरहेको छ । १९४८ देखि र १९९० देखि अझ क्रूरतापूर्वक, कश्मीरीहरूले भारतीय अधिकारीहरूको हातबाट अकल्पनीय पीडा सहेका छन् । तैपनि, उनीहरूको अटल भावना र दृढ संकल्प अत्याचार र अन्यायको प्रतिरोध गर्ने उनीहरूको इच्छाशक्तिको प्रमाणको रूपमा खडा छन् ।

कश्मीर एकता दिवसको रूपमा मनाइने फेब्रुअरी ५, केवल एक मिति भन्दा पर जान्छ – यो कश्मीरी उद्देश्यसँग एकताको प्रतीक हो । यस दिन, पाकिस्तानीहरूले न्याय, मर्यादा र स्वतन्त्रताको लागि उनीहरूको संघर्षमा कश्मीरका जनतासँग काँधमा काँध मिलाएर उभिने आफ्नो प्रतिबद्धतालाई पुनः पुष्टि गर्छन् ।

पाकिस्तानभरि, अन्तर्राष्ट्रिय समुदायलाई सम्झाउन आवाजहरू एकजुट हुन्छन् कि कश्मीरको लागि लडाई केवल क्षेत्रको बारेमा होइन तर मौलिक मानव अधिकार र मर्यादाको लागि लडाई हो । फेब्रुअरी ५ ले कश्मीरी जनताको संघर्षलाई बिर्सिएको छैन र उनीहरूको लचिलोपनलाई समर्थन नगरी जानेछैन भन्ने शक्तिशाली सम्झनाको रूपमा काम गर्दछ ।

भारतीय सेनाले १९४७ मा कश्मीरमा प्रवेश गरेर त्यहाँका जनतामाथि दमनको व्यवस्थित अभियान सुरू गरेको थियो । त्यसबेलादेखि, यस क्षेत्रले अकल्पनीय अत्याचार सहेको छ । यी कार्यहरूले अन्तर्राष्ट्रिय मानवीय कानून र द्वन्द्व क्षेत्रहरूमा नागरिकहरूलाई जोगाउन जेनेभा महासन्धिहरूको पूर्ण रूपमा उल्लङ्घन गर्दछ । दशकौंको क्रूर दमनको बावजुद, कश्मीरी जनताको अदम्य भावना अटुट छ । यस्तो अत्याचारको सामना गर्दा उनीहरूको लचिलोपन भारतीय सरकारको फासीवादको प्रतिरोध गर्ने उनीहरूको साहस र दृढ संकल्पको शक्तिशाली प्रमाण हो ।

कश्मीर ऐक्यबद्धता दिवसको यस पवित्र अवसरमा, पाकिस्तान कश्मीरका उत्पीडित जनतासँग काँधमा काँध मिलाएर उभिएको छ । हामी उनीहरूको आवाजलाई बढावा दिने, निर्दोषहरूको लागि न्यायको माग गर्ने र विश्वलाई मर्यादा, स्वतन्त्रता र आत्मनिर्णयको लागि उनीहरूको निरन्तर संघर्षको सम्झना गराउने हाम्रो प्रतिज्ञा नवीकरण गर्छौं ।

सुरुदेखि नै, पाकिस्तान कश्मीरी जनताको लागि एक दृढ वकालत गर्दै आएको छ, हरेक अन्तर्राष्ट्रिय मञ्चमा उनीहरूको दमनको विरूद्ध आवाज उठाउँदै आएको छ । विश्वव्यापी मिडियासँगको संलग्नता, इस्लामिक सहयोग संगठनजस्ता मञ्चहरूमा सक्रिय सहभागिता, वा संयुक्त राष्ट्र संघमा निरन्तर प्रयासहरु मार्फत, पाकिस्तानले कश्मीरका जनताले भोग्नुपरेको पीडा र अन्यायलाई उजागर गर्न निरन्तर काम गरेको छ – विशेष गरी अगस्ट २०१९ मा भारतले धारा ३७० खारेज गरेपछि ।

कश्मीर ऐक्यबद्धता दिवसले यो प्रतिबद्धतालाई अझ प्रबल बनाउँछ, किनकि सरकार र पाकिस्तानका जनता दुवै कश्मीरीहरूको दुर्दशामा अन्तर्राष्ट्रिय ध्यान आकर्षित गर्न एकसाथ आउँछन् । जुलुस, मिडिया अभियान र कूटनीतिक प्रयासहरु मार्फत, पाकिस्तानले यो अनसुलझे विवादको सम्झना गराउन विश्वलाई सुनिश्चित गर्दछ । यस दिनका गतिविधिहरु प्रायः अन्तर्राष्ट्रिय मिडिया, मानव अधिकार संगठनहरु र संयुक्त राष्ट्र संघको ध्यान खिच्न सफल हुन्छन्, लामो समयदेखि चलिरहेको दमनलाई सम्बोधन गर्ने र कश्मीरका जनताको लागि न्याय खोज्ने जरूरीतालाई बलियो बनाउँछन् ।

संयुक्त राष्ट्र संघको प्रस्ताव र २०१८ र २०१९ मा संयुक्त राष्ट्र मानव अधिकार उच्चायुक्तको कार्यालयको प्रतिवेदनहरूको बावजुद, जसले भारतले अवैध रूपमा कब्जा गरेको जम्मू र कश्मीरमा मानव अधिकार उल्लङ्घनको गम्भीर आरोपहरूको विस्तृत विवरण दिएको थियो, भारतले निर्दोष नागरिकहरूलाई लक्षित गर्दै आफ्नो निरन्तर दमन जारी राखेको छ । दुःखको कुरा, यी उल्लङ्घनहरु रोक्न भारत विरूद्ध कुनै ठोस वा निर्णायक कारबाही गरिएको छैन । यद्यपि, पाकिस्तानले कश्मीरी जनताको समर्थनमा अटल रहन्छ, हरेक विश्वव्यापी मञ्चमा उनीहरूको दुर्दशालाई निरन्तर उठाउँदै आएको छ ।

कश्मीर ऐक्यबद्धता दिवसले उत्पीडितहरूको आवाजलाई बलियो बनाउन एक शक्तिशाली प्लेटफर्मको रूपमा काम गर्दछ । पाकिस्तानभरि, यो दिन कश्मीरको मुद्दालाई उजागर गर्ने हार्दिक प्रयासका साथ मनाइन्छ । सडक र सार्वजनिक ठाउँहरु ब्यानरहरूले सजाइएका छन्, जबकि स्कूल र विश्वविद्यालयहरूले बहस, गान प्रतियोगिता र सेमिनारहरु सहित समर्पित कार्यक्रमहरु आयोजना गर्छन् । शैक्षिक संस्थाहरूमा आधिकारिक बिदा मनाइन्छ, र निजी र सरकारी संस्थाहरूले विशेष कार्यक्रमहरु र एकताको प्रतीकात्मक इशाराहरु मार्फत योगदान गर्छन् ।

कश्मीर ऐक्यबद्धता दिवस पाकिस्तान र कश्मीरभन्दा बाहिर बढेको छ, विश्वभरका व्यक्ति र संस्थाहरूले अब यो दिनलाई कश्मीरी जनताले भोगेको अन्याय विरूद्ध एकताको प्रतीकको रूपमा मान्यता दिएका छन् । यो आशाको किरणको रूपमा काम गर्दछ, जसले स्वतन्त्रताको लागि उनीहरूको दशकौं लामो संघर्षलाई अस्पष्टतामा नफैलियोस् भन्ने सुनिश्चित गर्दछ ।

यो दिन केवल सद्भावनाको संकेत मात्र होइन – यो एक गम्भीर प्रतिज्ञा हो । निर्दोष कश्मीरीहरूको आवाज कहिल्यै दबाइने छैन र न्यायको लागि उनीहरूको आह्वान विश्वव्यापी रूपमा प्रतिध्वनित हुनेछ भन्ने कुरा सुनिश्चित गर्ने प्रतिज्ञा हो । पाकिस्तानले यस पहलमा नेतृत्व लिन्छ, कश्मीरका बालबालिका, महिला र पुरूषहरूको संघर्षको सुरुवातदेखि नै उनीहरूले स्वतन्त्रता प्राप्त नगरेसम्म उनीहरूसँगै उभिने आफ्नो अटल प्रतिबद्धतालाई नवीकरण गर्दै ।

भारतले अथक दमन मार्फत कश्मीरको स्वतन्त्रताको आवाजलाई दबाउन प्रयास गर्न सक्छ, तर कश्मीरी जनताको लचिलोपन, पाकिस्तानको दृढ समर्थनसँगै, विश्वभर उनीहरूको आवाजलाई बढाउँछ । प्रत्येक वर्ष, विश्वले कश्मीर ऐक्यबद्धता दिवस मनाउँदा, स्पष्ट सन्देश पठाइन्छः कुनै पनि क्रूरताले न्याय, मर्यादा र आत्मनिर्णयको वैध आह्वानलाई मेटाउन सक्दैन ।

पाकिस्तान दृढतापूर्वक कश्मीरका जनतासँग काँधमा काँध मिलाएर उभिएको छ, अन्तर्राष्ट्रिय समुदायले स्वतन्त्रताको लागि उनीहरूको पुकार सुनेको सुनिश्चित गर्दै । सँगै, यो सामूहिक आवाजले दमनलाई चुनौती दिन र कश्मीरले उचित रूपमा पाउनुपर्ने न्यायको लागि लडाईलाई समर्थन गर्न जारी राख्छ ।

विचारधारामा पुनर्विचार...

तर उनले स्थापित गरेको नीति युगसापेक्ष भएको कारणले एमालेले परिवर्तित सन्दर्भमा पुनर्जीवन पाएको थियो । यदि भण्डारीले सैद्धान्तिक–वैचारिक रूपान्तरण नगरेको भए एमाले पनि माओवादी जस्तै अर्को उग्रवामपन्थी हुन सक्ने जोखिम कायमै थियो ।

पार्टी निर्माणका प्रमुख आधार सिद्धान्त, विचार, संगठन र नेतृत्व हुन् । उन्नाइसौं र बीसौं शताब्दीसम्म नेता तथा कार्यकर्ताले पार्टीका सिद्धान्त, विचार, नीति लिएर जनतासमक्ष जान्थे । त्यही आधारमा संगठन गरिन्थ्यो, जनमत हासिल गरिन्थ्यो । कुनै पनि पार्टीका जनतासँग जाने माध्यम भनेका केही हदसम्म सार्वजनिक सञ्चारमाध्यम भए पनि मूलभूत रूपमा नेता र कार्यकर्ता मात्रै थिए । तर अब त्यस्तो परम्परागत पद्धति, प्रक्रिया र शैलीबाट पार्टी निर्माणको सम्भावना पनि छैन र आवश्यकता पनि छैन । अब परम्परागत होइन, गैरपरम्परागत पद्धतिले पार्टी निर्माण हुन्छन् । त्यसैले सबैभन्दा पहिले पार्टी निर्माण वा पुनर्निर्माण प्रक्रियालाई नै पुनः परिभाषित गर्नुपर्ने परिवेश सिर्जना भएको छ ।

अहिलेको डिजिटल युगमा पार्टी निर्माणका पद्धति, प्रक्रिया र शैली मौलिक परिवर्तन भएका छन् । शैक्षिकस्तर, चेतनाको विकास, सूचना प्रविधि तथा सामाजिक सञ्जालको विकासको कारणले पार्टी निर्माणको नवीन अध्याय सुरू भएको छ । स्पष्ट भिजन र ठोस नीति, योजना, एजेन्डा र कार्यक्रम भएको भिजनरी नेताको दृष्टिकोण र सार्वजनिक छविका आधारमा पार्टी निर्माण हुने प्रक्रिया विकसित हुँदै गएको छ ।

सार्वजनिक सञ्चारमाध्यम, सामाजिक सञ्जाल र डिजिटल माध्यममार्फत प्रत्यक्ष रूपमा जनतासमक्ष जान सकिन्छ । अहिले यही प्रक्रियामार्फत पार्टी, नेतृत्व र कार्यकर्ताले जनतासमक्ष प्रत्यक्ष संवाद, अन्तर्क्रिया र विचार आदानप्रदान गरिरहेका छन् । राजनीतिक सञ्चार र संवादका दृष्टिले यो सबैभन्दा प्रभावकारी र लोकप्रिय माध्यम भएको छ ।

सार्वजनिक सञ्चारमाध्यम, सामाजिक सञ्जाल तथा डिजिटल प्ल्याटफर्ममार्फत प्रत्यक्ष संवाद गरी जनताको समर्थन र सहयोग हासिल गर्न सक्ने लोकप्रिय पात्र नेताका रूपमा स्थापित हुने डिजिटल परिवेश सिर्जना भएको छ । हिजोसम्म संगठनमा पकड भएको तथा नेतृत्वको विश्वास अर्थात् आशीर्वाद प्राप्त पात्र नेतृत्वमा पुग्ने वा पुऱ्याउने अभ्यास र प्रक्रिया थियो । तर अब केवल नेता र कार्यकर्ताको मात्रै होइन, जनताको विश्वास हासिल गरेको पात्र नेतृत्वमा पुग्ने जस्तो नेतृत्व विकासको नयाँ पद्धति र प्रक्रिया विकसित हुँदै गएको छ । त्यसैले अब नीति, सिद्धान्त र एजेन्डाका आधारमा पार्टी तथा भिजन र छविका आधारमा नेतृत्व विकसित हुने युग सुरू भएको छ । पार्टी निर्माण र नेतृत्व विकासको दृष्टिले यो उल्लेखनीय उपलब्धि हो ।

अब केवल नेता–कार्यकर्ताले पार्टीको नीति तथा कार्यक्रम प्रभावकारी रूपमा जनतामा सम्प्रेषण गर्न सक्ने सम्भावना छैन । किनभने नेता–कार्यकर्ताको सार्वजनिक छवि यति नकारात्मक छ कि सकारात्मक सन्देश लिएर गए पनि जनताले विश्वास नगर्ने परिस्थिति सिर्जना भएको छ । बौद्धिक तथा व्यावसायिक, सेलिब्रेटी, सामाजिक सञ्जालका 'इन्फ्लुएन्सर' स्वतन्त्र नागरिकमार्फत विचार निर्माण तथा न्यारेटिभ स्थापित हुने परिस्थिति सिर्जना हुँदै गएको छ । पार्टीका संगठन विभागभन्दा सामाजिक सञ्जाल विभाग शक्तिशाली र प्रभावशाली हुँदै गएका छन् । सार्वजनिक सञ्चारमाध्यम, डिजिटल मिडिया तथा सामाजिक सञ्जाल व्यवस्थापन गरी निर्वाचनमा विजय हासिल गर्ने तथा प्रतिस्पर्धी पार्टीलाई कमजोर बनाउने नयाँ अभ्यास र रणनीति प्रारम्भ भएको छ ।

राज्य सञ्चालनका दृष्टिले जनता सार्वभौम छन् भने पार्टीमा कार्यकर्ताको सार्वभौमिकता पनि स्थापित हुँदै गएको देखिन्छ । केवल नयाँ पार्टी निर्माणका लागि मात्रै होइन, मूलधार वा पुराना पार्टीलाई पुनर्निर्माण तथा रूपान्तरण गर्नका लागि पनि यही नयाँ पद्धति र प्रक्रिया अनुसरण गर्नु अपरिहार्य छ । होइन भने पुराना वा मूलधारका पार्टीले पुनर्जीवन पाउने सम्भावना क्षीण हुँदै गएको देखिन्छ ।

अहिले बेलायतमा कन्जरभेटिभभन्दा लेबर पार्टी उदार र प्रगतिशील छ । तर इतिहासको कुनै कालखण्डमा कन्जरभेटिभभन्दा पनि सैद्धान्तिक–वैचारिक दृष्टिले लेबर पार्टी कन्जरभेटिभ थियो । विशेषगरी अर्थनीतिको कारणले लेबर पार्टी असान्दर्भिक र अलोकप्रिय हुँदै गएको थियो । तर परिवर्तित राष्ट्रिय–अन्तर्राष्ट्रिय परिवेश बुझेका भिजनरी नेता टोनी ब्लेयरले परम्परागत राज्य नियन्त्रित अर्थतन्त्र पक्षधर नीति मौलिक रूपमा परिवर्तन गरी उदारवादी र प्रगतिशील अर्थनीति स्थापित गरे ।

ब्लेयरले लेबरलाई परम्परागत लोकतान्त्रिक समाजवादीबाट सामाजिक लोकतन्त्रवादी पार्टीका रूपमा रूपान्तरण गरे । सैद्धान्तिक–वैचारिक दृष्टिले शास्त्रीय लेबरलाई ब्लेयरले 'न्यु लेबर' का रूपमा रूपान्तरण मात्रै गरेनन्, पार्टीको संगठन प्रणालीमा समेत आमूल परिवर्तन गरे । त्यसैले सन् १९९७ को निर्वाचनमा लोकप्रिय जनमतका साथ लेबरले विजय हासिल गरेको थियो । लेबरले अनुसरण गरेको नयाँ अर्थनीति र संगठन प्रणालीका कारण लगातार तीन पटक विजय भई प्रधानमन्त्री बनेका ब्लेयरले बेलायतको अर्थतन्त्र र अन्तर्राष्ट्रिय सम्बन्धलाई नयाँ उचाइमा पुऱ्याएका थिए ।

सन् १९७८ मा माओको निधनपछि देङ स्याओपिङ सत्तामा आए । सर्वहारा वर्गको अधिनायकत्व स्थापित गरिएको कठोर कम्युनिस्ट सत्ता भए पनि देङ स्याओपिङले चिनियाँ कम्युनिस्ट पार्टीको मार्गनिर्देशक सिद्धान्त समयानुकूल पुनः परिभाषित गर्ने युगान्तकारी तर जोखिमपूर्ण भूमिका निर्वाह गरेका थिए । विशेषगरी राज्य नियन्त्रित अर्थतन्त्र उपयुक्त नभएको तर्क गर्दै उदार तथा खुला अर्थनीतिलाई मार्गनिर्देशक सिद्धान्तका रूपमा स्थापित गराउन सफल भएका थिए । देङ स्याओपिङले स्थापित गरेको नीतिको कारणले नै चीनले आर्थिक विकासका दृष्टिले उल्लेखनीय फड्को मार्दै आएको छ । चीन अहिले विश्वको दोस्रो ठूलो अर्थतन्त्र भएको छ भने निकट भविष्यमा नै पहिलो अर्थतन्त्र हुने प्रक्षेपण गरिएको छ । चिनियाँ कम्युनिस्ट पार्टीको इतिहासमै यो सैद्धान्तिक–वैचारिक रूपान्तरण ऐतिहासिक कोसेढुंगा भएको छ ।

सैद्धान्तिक–वैचारिक र सांगठनिक दृष्टिले रूपान्तरण गरेर मात्रै पनि नेपालका पार्टीको समस्या समाधान हुँदैन । किनभने सबैभन्दा ठूलो समस्या नेतृत्वमा छ । लामो समयदेखि पार्टीको नेतृत्वमा रहेका तथा पटकपटक अवसर पाएर पनि डेलिभरी गर्न नसकेकाले कांग्रेस, एमाले, माओवादीलगायतका पार्टीका शीर्ष नेतृत्व पंक्ति असफल भइसकेका छन् ।

यस्तो असफल नेतृत्व पंक्तिप्रति जनतामा व्यापक असन्तुष्टि, आक्रोश र वितृष्णा भएकाले ती पार्टीसमेत अलोकप्रिय हुँदै गएका छन् । यस्तो असफल र अलोकप्रिय नेतृत्व परिवर्तन नभई मूलधारका पार्टीप्रति जनताको विश्वास पुनः स्थापित हुने सम्भावना क्षीण देखिन्छ । जति छिटो त्यस्तो नेतृत्वबाट मुक्ति पाउँछन्, त्यति नै छिटो ती पार्टीहरूले पुनर्जीवन पाउनेछन् । होइन भने उनीहरूकै भविष्य र औचित्यमाथि समेत प्रश्नचिह्न खडा हुनेछ ।

जसरी बीपीले कांग्रेस र मदन भण्डारीले एमाले तथा ब्लेयरले लेबर र देङ स्याओपिङले चिनियाँ कम्युनिस्ट पार्टीलाई समयको गति र जनभावनाअनुसार सैद्धान्तिक–वैचारिक रूपान्तरण गरेका थिए, त्यसरी नै सैद्धान्तिक–वैचारिक रूपान्तरण गरी पार्टीलाई पुनर्जीवन दिन सक्षम भिजनरी नेतृत्व आजको आवश्यकता हो । बीपी, मदन भण्डारी, ब्लेयर र देङ स्याओपिङबाट शिक्षा लिएर पार्टी रूपान्तरण गर्नु स्वयं कांग्रेस, एमाले, माओवादीलगायतका पार्टीकाहरूकै लागि लाभदायक र स्वस्थबर्द्धक हुनेछ । होइन भने पशुपतिनाथले पनि उद्धार गर्न सक्ने छैनन् । *(कान्तिपुर)*

राजनीतिक व्यापार, नेताहरूको प्रगति अपार

• राजन कार्की
rajan2012karki@yahoo.com

पहिले पहिले जागीर भनेको जा गीर हो । ब्यापार अपार हुन्छ भनिन्थ्यो । बहुदल र लोकतन्त्रमा राजनीति अपार भएको छ । जो राजनीतिमा लागेका छन्, तिनले अचम्मको प्रगति गरेका छन् । प्रगति अर्थात् सम्पत्ति जोड्न सकेका छन् । बुद्धिजीवीहरु भन्थे- असल बन्नु । अझै गाउँघरमा भनिन्छ पढेर ठूलो मान्छे बन्नु । पढेका वा नपढेका जो राजनीतिमा लागेका छन्, सबै ठूला ठूला मान्छे बनेका छन् । अर्थात् सम्पन्न, सम्भ्रान्त बनेका छन् । जो असल थिए, ती सबै कि देशमा साँघुरिएका छन्, धेरैजसो विदेश भासिएका छन् ।

राजनीतिले अपराधिक र अनैतिक बलमा नेतृत्व गरेकाले वर्तमान नेतृत्वबाट देश नचल्ने भयो । यिनले देशलाई एउटा निश्चित दिशा दिन असफल भए । देश जिवन्त हुनुपर्छ, समाज जिवन्त हुनुपर्छ, देश छ, समाज छ, जिवन्तता छैन । जता पनि भ्रष्ट र अनैतिकहरूकै हालीमुहाली, देश कसरी बन्छ ।

३८ वर्षदेखि राजनीति र सत्तामा स्थापित नेतृत्व राजनीतिलाई जागीर बनाइरहेका छन् । सेवा र देशभक्ति यिनका लागि कुनै अर्थ राख्दैन । राजनीतिमा जागीरेपनले समाज परिवर्तन गर्न सक्दैन । जागीरेपनले नेता, तिनका परिवार र आफ्ना गुटलाई लाभ हुनसक्छ । बहुदल र लोकतन्त्रमा भएको यही हो । नेपाली नेतृत्वले बिर्सेका छन्, विश्व घटनाक्रमबाट शिक्षा लिदैनन्, समयले कसैलाई पर्खदैन भन्ने बिर्सेका छन् । समय अगाडि बढिरहन्छ । लोकतन्त्र न अगाडि बढ्यो, न स्थिर रह्यो । लोकतन्त्र त विधिबिहीन बनेर पश्चगमन गइरहेको छ । यसको अर्थ लोकतन्त्रजस्तो पद्धति चलाउन सकेन यो नेतृत्वले । नेतृत्वले चलाएको कुनीतिमात्र हो ।

०४६ अथवा ०६३ सालको जनआन्दोलनमा सबै समस्याको जड पञ्चायत भनियो, पञ्चायत फालेपछिको बहुदल झन समस्याको पहाड बन्यो । बहुदलभन्दा लोकतन्त्र ठिक भनेर राजतन्त्रलाई किनारा लगाइयो । लोकतन्त्रमा नेतृत्व समस्याको जड साबित हुनपुग्यो । वर्तमान कालखण्डमा समयले उभ्याएको प्रश्न भनेको- राजा कि बहुदल, बहुदल कि लोकतन्त्र ? धर्म कि धर्मनिरपेक्षता ? यो नेता कि ऊ नेता ? यो चुनाव कि त्यो चुनाव ? भन्दा भन्दै बहुदलपछिको ३६ वर्ष, लोकतन्त्रपछिको १८ वर्ष भइसक्यो । लोकतन्त्र लाइनमा आएन । लोकतन्त्र भाँडिएको होइन, नेतृत्व भाँडियो । लोकतन्त्र बदनाम भयो । विश्वमा नेपाल भ्रष्टाचारी मुलुक भनेर चिनियो ।

संक्रमणकालीन न्याय सम्पादन नहुँदा त्यसै पनि नेपाल दण्डहीन मुलुक भनेर बदनाम छ । भ्रष्टाचारको जगजगी भनेर बदनाम छ । नैतिकहीन शासक प्रशासक भएको देश भनेर बदनाम छ । अब लोकतन्त्र नै बदनाम गर्ने मुलुक भनेर चिनिएको छ । यो नेतृत्वबाट देश असफल हुने पक्का छ । के गर्ने ? यसको निर्णय अन्तिम शक्ति जनताले निर्णय गर्नुपर्ने समय आएको विश्लेषण आन्तरिक बाह्य दुबैतिर गर्न थालिएको छ । सडकमा जनताको आक्रोशपूर्ण भीड देखिनु यसैको कारण हुनसक्छ ।

राज्य, नेतृत्व, नागरिक समाजमा नीति र नैतिकता नहुनु भनेको असफलता हो । भ्रष्टाचारी, अनैतिकहरु दण्डित हुँदैनन् भने कानुनव्यवस्थाको अर्थ रहन्न । वर्तमान पुस्ता भ्रष्ट र देश तथा जनताप्रति बेइमान बनेकोले तिनलाई दण्ड दिनैपर्छ । तव न भावी पुस्ताले आफू पनि दण्डित हुने भय मान्छ र इमानमा बस्छ, नैतिकवान हुन्छ र जवाफदेहीता लिन्छ । हत्या बलात्कार, भूमाफिया र कमिशनका ठूला ठूला काण्डहरूलाई ढाकछोप गर्ने प्रवृत्तिले देशलाई अराजक र खोक्रो पारिसक्यो । जुन दिन नैतिकहीनहरूलाई दण्ड दिने बलियो बिधिको शासन बस्नेछ, त्यसदिन देखि शासन र प्रशासन जनमुखी हुनेछ । देशको बलियो जग बस्न थाल्नेछ । परिवर्तन भयो, परिवर्तनपछि आएका नेताहरूमा इतिहास निर्माण गर्ने भोक देखिएन, सत्ता र सम्पत्ति जोड्ने परिवारवादमात्र देखियो ।

यस्तो परिवारवाद भन्नेहरु लोकतन्त्रको आसनमा छन् र लोकतन्त्र लोकतन्त्र भनिरहेका छन् । वास्तवमा नेपालमा जोकतन्त्र चलेको छ । स्वदेशी न विदेशीहरु, पैसा भए नेपालमा जे पनि गर्न सकिन्छ भनेर हाँसिरहेका छन् । यो जोकतन्त्र नभए के हो ? बौद्धिकतासमेत दास मनोवृत्तिमा रमाउन थालेपछि देशको यस्तै बेहाल हुन्छ, नेपाल बेहाल भोगिरहेको छ । नेपाली नेतातन्त्रको कहर खपिरहेका छन् ।

> राजनीतिले अपराधिक र अनैतिक बलमा नेतृत्व गरेकाले वर्तमान नेतृत्वबाट देश नचल्ने भयो । यिनले देशलाई एउटा निश्चित दिशा दिन असफल भए । देश जिवन्त हुनुपर्छ, समाज जिवन्त हुनुपर्छ, देश छ, समाज छ, जिवन्तता छैन । जता पनि भ्रष्ट र अनैतिकहरूकै हालीमुहाली, देश कसरी बन्छ।

शहीद दिवस मनाइयो । जो देशका लागि मरे तिनको अपमान गर्दै पार्टीका १५ हजार शहीदको गुणगान गाइयो । यथार्थमा शहीदहरु स्वाभिमानका लागि हाँसी हाँसी छातीमा गोली थाप्छन् र देशका लागि मर्छन् । देशका लागि राजनीति गरेको भन्नेहरु जो छन्, ती निकृष्ट छन् किनकि तिनले उत्कृष्ट केही पनि गरेनन् । शहीदको सम्झना गरिन्छ, सद्भाव र सम्झनाका फूलका हकदार हुन्छन्, वर्तमान नेतृत्वपङ्क्ति भन्नेहरूले मलामी पाउनसमेत मुस्किल छ ।

वर्तमान नेताहरु जसले नेपालको अस्तित्वलाई ब्रम्हनालमा पुऱ्याइसके, तिनको गणना मित्रमा होइन, शत्रुमा गर्नुपर्छ । तिनलाई देशभक्तमा होइन, देशघातकको सूचीमा राख्नुपर्छ । चुनाव जित्नु, सत्तामा पुग्नु, व्यभिचार गरेर शक्तिशाली हुनु भनेको अमर हुनु होइन । त्यसै उखान बनेको छैन- कायरहरु पल पल मर्छन् । बाँचेको देखिने हाम्रा नेताहरु पल पल मरिरहेका छन् । तिनीहरूको भौतिक शरीर सिद्धिएको दिन, तिनको नामनामेसी तिनका आफ्नै परिवारजन, बंशजले समेत सम्मानले लिने छैनन् । यतिबिघ्न घृणायुक्त बने नेताहरु ।

सम्मानित हुनका लागि लोकका अपेक्षा पूरा गर्नुपर्छ । लोकको मन जित्नुपर्छ । तक्षशीलासमेत जित्ने महावली रित्तै हात फर्किए । भारतका चक्रवर्ती महाराज लुम्बिनीमा आएर बौद्धमार्गी बन्नुपऱ्यो । ती हुन् सम्राट अशोक । यसकारण उनीहरु सम्मानित छन्, हाम्रा नेताहरु राजनीतिका कलंक हुन् । देश हाँक्नेमा स्वाभिमान हुनुपर्छ, स्वराज बोक्नुपर्छ । नेपालमा लोकतन्त्र ल्यायौं भनेर मरीमरी हाँस्छन् नवबास्साहरु । देशलाई द्रौपदी बनाउनेहरूले बुझ्नैपर्छ, सम्प्रभूताको मूल्य पद, पैसा र व्यक्ति प्रतिष्ठा हुनसक्दैन । देशभित्रै कौरव चरित्र बढ्नु र त्यसमा विदेशी दुशासनहरूले मनपरी गर्नु भनेको वीरहरूले जोडेको मुलुकमा कायरहरूको शासन पो आएछ भन्ने प्रमाण हो ।

परिवर्तन भयो, संविधान बन्यो । भयो के ? नेता र तिनका परिवानजनले सुख पाए । जनताका लागि भयो ? उही दुःखको भारी । यस्तो नेतृत्वले नेपालको सरकारले देशको राजनीतिक नक्सामा समेत गर्व गर्न सकेन । कत्रो बिडम्बना ? यही कमजोरीको फाइदा उठाएर पश्चिमाहरु नेपालमा आइरहेका छन् । दक्षिण एसियामा र खासगरी नेपालमा भारतीय चक्रव्यूह झन झन बढेर गएको छ । नेपाली नेताहरु स्वार्थी भएको प्रमाणित गरेपछि दक्षिणाले कालापानी, लिपुलेक, लिम्पियाधुरामात्र होइन, कञ्चनपुरमा ९ सय बिगाह जमिन खाइसक्यो । ६७ ठाउँमा सीमा अतिक्रमण गरेकै छ । शासन प्रशासनमा उसकै हैकम चल्न थालिसकेको छ । वीरले देश बनाए, लोकतन्त्रे कायरहरूले देश बर्बाद पारिदिए ।

कति निरीह छ लोकतन्त्र ? १९५० को सन्धि समेत फेर्न सकेन स्वतन्त्र नेपालले । प्रवुद्ध समूह गठन गरेर भारतले नेपाललाई फनफनी घुमाइदियो । त्यो रिपोर्ट बुझेर सार्वजनिक गर्ने साहस समेत छैन हाम्रो नेतृत्वसँग । मानौं, हाम्रो नेतृत्व हामीलाई डस्ने सर्प हो र यो सर्प विदेशी गरूडको छायाँमा लाटोबुङ्गो बनेर चुमुर्किन बाध्य छ । नेपालको आर्थिक, सामाजिक, राजनीतिक, सांस्कृतिक क्षेत्रहरूमा विदेशीले हान्दै गएको बाघपञ्जा हेर्दा नेपाल रक्तपात र बिघटनतिर गइरहेको छ । जनता भयभित बन्दैगएको छन, नेतृत्व केही भएको छैन भनेजस्तो गरेर चुपचाप छ । समयको आहट बुझ्ने बुझकीहरु नेपालको असफलताबाट अस्तित्व संकटमा परिसक्यो भन्छन् ।

पुर्खाले स्वाधीन राष्ट्र निर्माण गरे । स्वतन्त्रता नेपालीको मुटुदेखिको चाहना हो । यो माटो, हावा, पानी, हिमाल, पहाड, तराई नेपालीको छाती हो, नेपाली यहीँ उभिएका छन्, बाँचेका छन् । अरु राष्ट्र सार्वभौम भएर बाँच्न सकेको ती देशका नेतृत्व र जनता देशभक्त भएर हो । नेपालसँग सबै छ, नेतृत्वमा इमान नहुँदा समस्या बढेको हो । समस्याको जड नेतृत्व हो, शासक प्रशासक हुन् । यिनलाई लोकले खरी घस्ने र कुमारीचोक असुल्ने समय भयो ।

पढथ्यौं हामी बसीकन सँगै वेद, बाइबल, नमाज
पसेकेही नरपशुहरू ध्वस्त पारे समाज ।

मऱ्यौ ज्यूँदै त्यो जस्ले बिर्सियो देशको माटो
बाँच्यो त्यो मरेर पनि जस्ले सम्झियो देशको माटो ।

कायर भएर पटक पटक मर्नुभन्दा
बहादुर भएर एकै पटक मर्न सकौं ।

- अभियानवाणी

अभियान
साप्ताहिक

सम्पादकीय

दलहरु नसच्चिए संविधानमा लेखेपनि अर्थहिन

राजनीतिक दलहरुले जनतालाई झुक्याउनकै लागि अनेक प्रकारका झुठका आश्वासन बाँडिररहेका छन् । कांग्रेस–एमालेले गत असार १७ गते ७ बुँदे सहमति गरेर नेकपा एमालेका अध्यक्ष समेत रहेका केपी ओली नेतृत्वमा सरकार गठन गरेपश्चात् विपक्षी दलहरुबाट अनेक प्रकारका झुठा आश्वासनहरु बाँड्ने काम भएको छ । तीन पटक कहिले कांग्रेस त कहिले एमालेको सहयोगमा प्रधानमन्त्री बन्न सफल भएका माओवादी केन्द्रका अध्यक्ष त्यसरी झुठा आश्वासन दिँदै हिड्न माहिर रहेका छन् । आफू प्रधानमन्त्री रहँदा भ्रष्टाचारका फाइल खोल्न लाग्दा आफ्नो नेतृत्वको सरकारलाई ढालेको भन्दै उनले आक्रोश समेत पोखिरहेका छन् । तर तथ्यले त्यस्तो बताउँदैन बरु उनकै नेतृत्वको सरकारले ललिता निवास जग्गा काण्ड र काभ्रेमा भारतीय योगगुरु रामदेवको पतञ्जलीलाई हदबन्दी भन्दा बढीको जग्गा विक्रि गर्ने निर्णय गर्ने माधव नेपाल र ललिता निवास जग्गामा नक्कली मोही खडा गरी नक्कली गुठीसमेत बनाएर सरकारी जग्गामा नक्कली मोही खडा गरी नक्कली गुठी समेत बनाएर मोहीलाई जग्गा दिने निर्णय गर्ने बाबुराम भट्टराईलाई उन्मुक्ति दिएको देखिन्छ ।

कांग्रेस–एमालेले आपसी सहकार्य गर्ने निर्णय गर्दा संविधान संशोधनको मुद्दालाई समेत उठाएका छन् । २०७२ सालमा निर्माण गरिएको संविधान १० वर्षमा पुनरावलोकन गर्न सकिने व्यवस्था संविधान मै रहेकोले कांग्रेस–एमालेले संविधान संशोधनको मुद्दा उठाउनुलाई अतिरञ्जित गरिनु आवश्यक छैन । संविधानकै कारण कुनै एक दलले संसदमा बहुमत ल्याउन सक्ने अवस्था नदेखिएपनि त्यसलाई सुधार गर्न सक्ने सम्भावना समेत रहेको छ । अहिले संघीय संसदमा प्रत्यक्ष तर्फबाट १ सय ६५ र समानुपातिक तर्फबाट १ सय १० गरी २ सय ७५ सांसदको संख्या रहेको छ । १ सय ६५ प्रत्यक्षतर्फबाट बहुमत पुग्ने गरी एउटै दलले कम्तिमा १ सय देखि १ सय ५–१० सम्म ल्याउन सक्नुपर्ने देखिन्छ । समानुपातिक तर्फबाट एउटै दलले झण्डै ४० प्रतिशत मत एउटै पार्टीले पाउनुपर्ने अवस्था रहेकाले त्यो प्रायः असम्भव जस्तै देखिन्छ । त्यही कारणले गर्दा दलहरुले अब एउटै दलले सामान्य बहुमत ल्याउनका लागि संविधान संशोधनको मुद्दा उठाएको हुनुपर्दछ ।

संविधान संशोधन गर्न दुई तिहाई अर्थात प्रतिनिधिसभामा १ सय ८८ सांसदको आवश्यकता पर्दछ भने राष्ट्रियसभामा कम्तिमा ४० सांसदको आवश्यकता पर्दछ । अहिलेकै अवस्थामा प्रतिनिधिसभाबाट संविधान संशोधन गर्न सम्भव भएपनि राष्ट्रिय सभाबाट संविधान संशोधन गर्न असम्भव जस्तै देखिएको छ । राष्ट्रिय सभामा जबसम्म माओवादीले संविधान संशोधन गर्न सहयोग गर्दैन तबसम्म संविधान संशोधन हुन सक्ने सम्भावना नै नदेखिएकोले गर्दा माओवादी केन्द्रले च्याखे थापिरहेको छ । माओवादी केन्द्रले आफ्नो पार्टी अध्यक्ष दाहाललाई प्रधानमन्त्रीबाट हटाएको भन्दै असन्तुष्टि पोखिरहेको बेला संविधान संशोधन गर्नु फलामको च्युरो चपाउनु सरह भएको छ ।

पछिल्लो समयमा संविधान संशोधनका बारेमा केही छलफल र बहस भएपनि त्यस विषयमा संस्थागत रुपमा कुनै छलफल र बहस भएको छैन । नेकपा एमालेका महासचिव शंकर पोखरेलले संविधान संशोधनको मुद्दालाई उठाउँदै आएका छन् । उनका अनुसार अहिले संघीय संसदमा समानुपातिक तर्फको सिट पाउन तीन प्रतिशतको थ्रेस होल्ड र एक जना निर्वाचित भएको हुनुपर्ने प्रावधान रहेको छ भने प्रदेशसभामा १.५ प्रतिशतको व्यवस्था रहेकाले त्यसलाई संविधान संशोधन गरी क्रमश १० प्रतिशत र ३ प्रतिशत कायम गरिनुपर्ने बहस उनले चलाएका छन् । त्यो बहसलाई लिएर विभिन्न कोणबाट टिका टिप्पणी समेत हुँदै आएका बेला हालै प्रमुख निर्वाचन आयुक्त दिनेश थपलियाले थ्रेस होल्डकै कारण समस्या नआएको भन्दै एउटै दलले बुहमत ल्याएका बेला पटक पटक सरकार ढलेको र बरु विभिन्न पार्टीहरु मिलेर सरकार गठन भएका बेला लामो समयसम्म सरकार चलेकाले थ्रेस होल्डकै कारण बहुमत नआएको भन्ने तथ्यलाई स्वीकार गर्न नसकिने अभिव्यक्ति दिएपछि यो चर्चाको विषय बनेको छ ।

अहिलेको संघीय संसदमा करिब दुई वर्षसम्ममा ३ वटा सरकार बनिसकेको छ । यसरी सरकार बदलिरहँदा त्यसको प्रत्यक्ष असर जनतालाई परेको छ । राजनीतिक दलका नेताहरुले स्वार्थकै कारण सरकार ढल्ने र बनाउने गरेको हुनाले अब राजनीतिक दलहरु नै सच्चिनुको अर्को विकल्प रहेन । पुष्पकमल दाहालकै गैरजिम्मेवार र आलापालो कांग्रेस एमालेलाई धोका दिँदै आफ्नो स्वार्थ पूरा गर्दै आएकाले अहिलेको अवस्था आएको हामीले ठानेका छौँ ।

विचारधारामा पुनर्विचार, पार्टीमा पुन:संरचना

गेजा शर्मा वाग्ले

एक्काइसौं शताब्दीको उत्तरआधुनिक (पोस्ट–मोडर्न), उत्तरवैचारिक (पोस्ट–आइडियोलोजी) तथा सत्योत्तर (पोस्ट–ट्रुथ) युगमा राजनीतिक वाद, विचारधारा, सिद्धान्तको सान्दर्भिकता र औचित्य कति छ भन्ने प्रश्न स्वयं राजनीतिशास्त्रीका बीचमा बहस र विवादको विषय हो । सन् १९६० मा प्रकाशित 'द इन्ड अफ आइडियोलोजी' पुस्तकका लेखक अमेरिकी राजनीतिशास्त्री ड्यानियल बेलले वाद र विचारधाराको अन्त्य भएको विचार व्यक्त गरेपछि नयाँ बहसको प्रारम्भ भएको थियो ।

सन् १९९२ मा अर्का अमेरिकी राजनीतिशास्त्री फ्रान्सिस फुकुयामाको बहुचर्चित पुस्तक 'द इन्ड अफ हिस्ट्री' मा कम्युनिस्ट विचारधारा पराजित भई उदार लोकतन्त्रको विजय भएको घोषणाले नयाँ तरंग सिर्जना गरेको थियो । अहिले त झन् विश्वव्यापी रूपमै राज्य, सरकार, संस्थापन, मूलधार, मध्यमार्गीविरोधी सशक्त जनमत सिर्जना भएको छ भने उग्रराष्ट्रवादी, पपुलिस्ट, अनुदारवादी, दक्षिणपन्थी पार्टी, प्रवृत्ति र भाष्य हाबी हुँदै गएको देखिन्छ ।

नेपालका राजनीतिक पार्टीको वाद, विचारधारा, सिद्धान्तसँग अन्योन्याश्रित तर अन्तरविरोधपूर्ण सम्बन्ध भएको देखिन्छ । एकातिर पार्टी र नेताहरूले उदारवाद, समाजवाद, पुँजीवाद, मार्क्सवाद, साम्यवाद, जनवाद, विकासवादजस्ता बहुप्रचलित राजनीतिक जार्गनका आधारमा ठूला, कोरा र अमूर्त भाषण गर्दै आइरहेका छन् । तर अर्कोतिर सत्ताका लागि ती सबै विचारधारा, सिद्धान्त, नीतिलाई तिलाञ्जली पनि दिँदै आएका छन् ।

त्यसैले लोकतान्त्रिक आन्दोलनको गौरवशाली इतिहास भए पनि कांग्रेस, एमालेलगायतका मूलधारका पार्टी कमजोर र अलोकप्रिय हुँदै गएका छन् भने नयाँ, उग्रराष्ट्रवादी, पपुलिस्ट र अनुदारवादी पात्र, प्रवृत्ति र पार्टीको आकस्मिक लहर आएको देखिन्छ । पार्टी र विचार निर्माणको आधार र आयाम परिवर्तन भएका हुन् कि मूलधारका पार्टी असान्दर्भिक हुँदै गएका हुन् भन्ने स्वाभाविक प्रश्न उठेका छन् । यो लेखमा राष्ट्रिय–अन्तर्राष्ट्रिय परिवर्तित सन्दर्भमा वाद र विचारधाराको सान्दर्भिकता, पार्टी निर्माण तथा रूपान्तरणका अवसर र चुनौतीबारे वस्तुनिष्ठ विश्लेषण गरिएको छ ।

बीसौं शताब्दीको अन्त्यसम्म कुनै पनि पार्टी निश्चित राजनीतिक दर्शन, विचारधारा, सिद्धान्त र वर्गीय आधारमा निर्माण हुने पद्धति थियो । नेपालका कांग्रेस र कम्युनिस्ट मात्रै होइन, अमेरिकाका रिपब्लिकन र डेमोक्रेटिक, बेलायतका लेबर र कन्जरभेटिभ, भारतका बीजेपी र कंग्रेसलगायत सबै पार्टी सोही सैद्धान्तिक–वैचारिक आधार र प्रक्रियाबाट निर्माण भएका हुन् । तर एक्काइसौं शताब्दीजस्तो उत्तरवैचारिक युगमा पार्टी निर्माणका परम्परागत पद्धति विघटन भई नवीन मानक स्थापित भएका छन् ।

अहिले वाद, विचारधारा र सिद्धान्तभन्दा पनि विचार, नीति र कार्यक्रम पार्टी निर्माणका प्रमुख आधार भएका छन् । यद्यपि सिद्धान्त र विचारविहीन पार्टी र नेतृत्वको वकालत र परिकल्पना पंक्तिकारको उद्देश्य होइन, पार्टी निर्माणका विश्वव्यापी लहर र नयाँ प्रवृत्तिका आधारमा विश्लेषण गरिएको मात्रै हो । यसको निष्कर्ष सिद्धान्त, निष्ठा र नीतिको राजनीति समाप्त भएको होइन, डेलिभरीको युग प्रारम्भ भएको मात्रै हो ।

कुनै पनि पार्टीका आदर्श, विचारधारा, सिद्धान्त धार्मिक ग्रन्थ वा पवित्र मन्त्र होइनन् । समाजको गति, चेतनाको विकास, राजनीतिक–आर्थिक परिवेश र जनताको भावनाअनुसार सुधार, अद्यावधिक र विकसित हुँदै जान्छन् । किनभने आदर्श, विचारधारा, सिद्धान्त गतिशील हुन्छन् । लोकतन्त्र र उदारवाद चिरस्थायी हुनुको प्रमुख कारण गतिशीलता हो । त्यसैले पार्टीका सिद्धान्त, विचार, नीति पनि अपडेटेड (अद्यावधिक) हुनुपर्छ । यदि अपडेटेड भएनन् भने आउटडेटेड (असान्दर्भिक) हुन्छन् । बेलको निष्कर्ष जस्तै राजनीति अब कोरा विचारधारा र सिद्धान्तको द्वन्द्व, बहस तथा आरोप–प्रत्यारोपबाट नीति, योजना र एजेन्डाको दिशातर्फ उन्मुख भएको भएको छ, जुन सकारात्मक हो ।

उन्नाइसौं र बीसौं शताब्दीभन्दा एक्काइसौं शताब्दीका समस्या जटिल र चुनौतीपूर्ण छन् । दिगो तथा हरित विकास, पर्यावरणीय असन्तुलन, आर्थिक असमानता, जलवायु परिवर्तन, तापक्रम वृद्धि, बेरोजगारी, आर्टिफिसियल इन्टेलिजेन्स, गिग अर्थतन्त्र, डिजिटलाइजेसन, आप्रवासन, सहरीकरण जस्ता नयाँ विषय, समस्या र चुनौती सिर्जना भएका छन् । शास्त्रीय सिद्धान्त र नीतिले यी समस्या समाधान हुने सम्भावना छैन । यदि देश र जनताका समस्या समाधान गर्ने नीति र कार्यक्रममा रूपान्तरित नभए कोरा सिद्धान्त र अमूर्त विचारधाराको औचित्य छैन ।

जनतालाई शास्त्र र सिद्धान्तभन्दा पनि एक्काइसौं शताब्दीका यस्ता चुनौती सामना गर्ने स्पष्ट दृष्टिकोण र ठोस मार्गचित्र चाहिएको छ र डेलिभरी गर्ने सरकार चाहिएको छ । त्यसैले अब शास्त्रीय सिद्धान्तवादीभन्दा गतिशील विचार र नीतिप्रधान पार्टीको सान्दर्भिकता र भविष्य छ । जुन पार्टीले समयसापेक्ष जनमुखी नीति अनुसरण गर्छन्, ती जीवन्त हुन्छन्, लोकप्रिय हुन्छन् र सान्दर्भिक हुन्छन् । तर, जुन पार्टीले समयसापेक्ष नीति अनुसरण गर्न सक्दैनन्, ती अलोकप्रिय हुन्छन्, जनताले विस्थापित गरिदिन्छन् र इतिहासको गर्तमा बिलाउँछन् । त्यसैले कुनै पनि पार्टीको विचार, सिद्धान्त र नीतिहरू समयानुकूल परिमार्जित, अद्यावधिक र विकसित गर्दै जानुपर्छ ।

कांग्रेस र कम्युनिस्टका आदर्श पुरूषहरू बीपी र मार्क्स गतिशील र प्रगतिशील थिए तर यथास्थितिवादी थिएनन् । तर कांग्रेसले बीपीलाई, कम्युनिस्टले मार्क्सलाई र माओवादीले माओलाई यथास्थितिवादी तथा जडसूत्रवादीका रूपमा व्याख्या गर्दै आएका छन् र बीपी, मार्क्स र माओलाई गायत्री मन्त्रजस्तै जप्दै आएका छन् ।

त्यसैले कांग्रेस, एमाले, माओवादीलगायतका मूलधारका पार्टीहरू सैद्धान्तिक–वैचारिक दृष्टिले यथास्थितिवादी भएका छन् । यदि जनताको भावनाअनुसार गतिशील, जीवन्त र सान्दर्भिक पार्टीका रूपमा विकसित गर्दै जाने हो भने कांग्रेसले बीपी, एमालेले मार्क्स र माओवादीले माओलाई पुनः अध्ययन (रिभिजिट) र पुनर्विचार वा पुनरावलोकन (रिथिंक) गर्नु आवश्यक देखिएको छ । यसैगरी बीपी, मार्क्स र माओका विचारधारा, आदर्श र मूलभूत सिद्धान्तलाई निरन्तरता दिँदै समयानुकूल पुनः परिभाषा (रिडिफाइन) वा पूरक व्याख्या गर्नु अपरिहार्य देखिएको छ ।

मार्क्सले राज्यविहीन, वर्गविहीन र शोषणरहित समाज अर्थात् साम्यवादको परिकल्पना गरेका थिए । मार्क्सवादका अनुसार निजी सम्पत्तिको अन्त्य शोषणरहित समाज स्थापनाको पूर्वसर्त थियो । तर हालसम्म साम्यवाद पनि स्थापना भएन र निजी सम्पत्तिको पनि अन्त्य भएन । राजनीतिक र आर्थिक दुवै दृष्टिले मार्क्सवादको यो ठूलो असफलता हो ।

सन् १९८९ मा बर्लिनको पर्खाल ढलेर पूर्वी र पश्चिम जर्मनी एकीकरण तथा ७० वर्षभन्दा लामो कम्युनिस्ट सत्ता भएको पूर्वसोभियत संघ पनि विघटन भएपछि मार्क्सवाद र कम्युनिस्ट सिद्धान्त असफल भएको पुष्टि भइसकेको छ । तर सन् १९०७ मा नै मार्क्सवादी प्लेखानोभले 'फन्डामेन्टल प्रब्लम अफ मार्क्सिजम' पुस्तकमा मार्क्सवादका मूलभूत समस्या औंल्याएका थिए ।

माओको नेतृत्वमा सशस्त्र जनयुद्धमार्फत कम्युनिस्ट शासन स्थापना गरिएको चीनमा कम्युनिस्ट प्रणाली त छ । तर माओवादको कारणले होइन, उदारवादी अर्थनीति (कम्युनिस्टका शब्दमा पुँजीवादी) अनुसरण गरेको कारणले मात्रै चीनमा कम्युनिस्ट शासन टिकेको वास्तविकता घाम जत्तिकै छर्लंग छ । यो वास्तविकतालाई नेपालका कम्युनिस्ट पार्टीहरूले आत्मसात् गर्नु अपरिहार्य छ ।

विशेषगरी कांग्रेस, एमाले, माओवादीलगायतका पार्टीले हालसम्म अनुसरण गर्दै आएको अर्थनीति र विकास मोडलबारे पुनर्विचार गरी समयानुकूल उपयुक्त नीति अवलम्बन गर्नु आवश्यक देखिएको छ । कांग्रेस-एमालेको सरकारले केही आर्थिक तथा शासकीय सुधार गर्न गरेको पहल सकारात्मक छ । कांग्रेस–एमालेको बलियो सरकारले केवल सामान्य सुधार मात्रै होइन, दोस्रो चरणको आर्थिक सुधार (सेकेन्ड जेनेरेसन रिफर्म) को प्रक्रियालाई दृढतापूर्वक अगाडि बढाउनुपर्छ ।

अब गौरवशाली र संघर्षपूर्ण इतिहास मात्रै पर्याप्त छैन । अतीतमुखी होइन, भविष्यमुखी विचार, पार्टी र नेतृत्व आजको आवश्यकता हो । जनताले शासक होइन, सेवक खोजेका छन् । शासन होइन, सुशासन खोजेका छन् र सरकार होइन, डेलिभरी खोजेका छन् । जुन प्रणाली जनताको जीवन पद्धति बन्न सक्दैन र जुन पार्टीले डेलिभरी दिन सक्दैन, त्यसको भविष्य छैन ।

बीपीले कांग्रेस र मदन भण्डारीले एमालेको मार्गनिर्देशक सिद्धान्तलाई समय र आवश्यकताअनुसार पुनः व्याख्या गरी पार्टीको सिद्धान्त र संगठनलाई पुनर्जीवन दिएका थिए । २००३ सालमा कांग्रेसको स्थापना गरेको मात्रै होइन, वैचारिक प्रणेता र सिद्धान्तकार नै बीपी हुन् । स्वतन्त्रता, नागरिक सर्वोच्चता, लोकतन्त्र, उदारवाद, बहुलवाद, मानव विकास, समुन्नति, समतामूलक समाज र सामाजिक न्यायलाई बीपीले कांग्रेसका मूलभूत सिद्धान्तका रूपमा स्थापित गरेका छन् ।

लोकतान्त्रिक समाजवाद कांग्रेसको स्थापनाकालीन मार्गनिर्देशक सिद्धान्त होइन । तत्कालीन राष्ट्रिय–अन्तर्राष्ट्रिय अर्थराजनीतिक परिदृश्यलाई आत्मसात् गर्दै २०१२ मा भएको वीरगन्ज महाधिवेशनबाट लोकतान्त्रिक समाजवादलाई मार्गनिर्देशक सिद्धान्तका रूपमा अंगीकार गरेको थियो । गतिशील सिद्धान्तकार भएको कारणले बीपीले तत्कालीन सन्दर्भमा लोकतान्त्रिक समाजवादलाई मार्गनिर्देशक सिद्धान्तका रूपमा स्थापित गर्न नेतृत्वदायी भूमिका निर्वाह गरेका थिए ।

समाजवादबारे थप गहन अध्ययन गरेर नेपालका लागि उपयुक्त, स्पष्ट नीति र कार्यक्रमसहितको ठोस दस्ताबेज प्रकाशित गर्ने चाहना अधुरो रहेकोप्रति बीपी स्वयंले आत्मवृत्तान्तमा पश्चाताप गरेका छन् । राजनीतिक तथा सामाजिक चेतनाको स्तर न्यून भएको कन्जरभेटिभ समाज भए पनि समयको गति र जनताको भावना बुझ्ने दूरदर्शी बीपीकै सैद्धान्तिक तथा वैचारिक नेतृत्वको कारणले कांग्रेस लोकतन्त्रवादी, उदारवादी, प्रगतिशील र जनताप्रति उत्तरदायी पार्टीका रूपमा स्थापित भएको थियो । त्यसैले नेपालमा लोकतन्त्र, बहुलवाद, उदारवाद, संविधानवाद र सार्वभौमसत्ता सम्पन्न जनताको जग बीपीकै कारणले बसेको हो, कांग्रेसको बलियो सैद्धान्तिक, वैचारिक र वर्गीय आधारशिला बीपीकै कारणले बनेको हो ।

नेकपा (माले) का तत्कालीन महासचिव मदन भण्डारीले नेपालको कम्युनिस्ट आन्दोलनलाई लोकतन्त्रीकरण गर्न ऐतिहासिक भूमिका निर्वाह गरेका थिए । शास्त्रीय कम्युनिस्ट सिद्धान्तलाई पुनः परिभाषित गर्दै जनताको बहुदलीय जनवाद (जबज) लाई उनले मार्गनिर्देशक सिद्धान्तका रूपमा स्थापित गरेका थिए । सशस्त्र संघर्षबाट सत्ता कब्जा गर्ने कम्युनिस्ट सिद्धान्त त्यागेर जबजमार्फत लोकतान्त्रिक र संसदीय प्रणाली स्वीकार गर्ने नयाँ सिद्धान्त अंगीकार गरेका थिए ।

तत्कालीन सन्दर्भमा पुराना पुस्ताका नेता र जडसूत्रवादीले 'संशोधनवादी तथा संसदीय भासमा भासिएको' आरोप लगाउँदै तीव्र आलोचना गरेका थिए ।

>>> बाँकी २ पेजमा

नेपालको सहकारी आन्दोलन र नयाँ अध्यादेश

विष्णुहरि ढकाल

नेपालमा २०१० सालमा सरकारले सहकारी विभाग गठन गरी सहकारीमार्फत आर्थिक, सामाजिक, सांस्कृतिक रूपान्तरण गर्ने लक्ष्य लिएको देखिन्छ । सन् १८४४ मा बेलायतबाट विश्वमा पहिलो आधुनिक सहकारी सुरू भएको ११२ वर्षपछि र छिमेकी देश भारतमा भन्दा ५२ वर्षपछि नेपालमा २०१३ साल चैत २० गते चितवनमा 'बखान सहकारी संस्था' स्थापना भएको हो । प्रथम पञ्चवर्षीय योजनादेखि नै पञ्चवर्षीय योजना र सरकारको नीति तथा कार्यक्रममा सहकारीको महिमागान गरिए पनि व्यवहारमा भने प्रगति देखिन्न । नेपालका प्रथम जननिर्वाचित प्रधानमन्त्री विश्वेश्वरप्रसाद कोइरालाले इजरायल भ्रमणमा त्यहाँको सहकारी प्रणालीबारे बुझेपछि नेपालमा २०१६ सालमा सहकारी ऐन निर्माण गरी सहकारीको विकास र विस्तार गर्ने प्रयास गरेका थिए । २०१७ सालको 'कु'पछि पञ्चायती व्यवस्थासँगै आधुनिक सहकारीको विकास र विस्तार रोकियो । पञ्चायतले सहकारी सिद्धान्तविपरीत साझा सहकारी संस्था खोलेर गरिबलक्षित कृषि ऋण, कृषि मल, बिउ, उपभोग्य वस्तुको पसल, औषधी पसल र यातायात क्षेत्रमा सीमित काम गरेको देखिन्छ । ०४६ सम्म यस्ता संस्थाको संख्या ८७५ हाराहारी थियो । ०४६ पछि बनेको सहकारी ऐन ०४८ र नियमावली ०४९ लागू भएपछि विश्वव्यापी मान्यता प्राप्त सहकारी सिद्धान्तअनुसारका संस्था स्थापना र सञ्चालन हुन थालेका हुन् । ०६२/६३ को परिवर्तनपछि संविधानसभाद्वारा निर्मित नेपालको संविधान ०७२ मा समाजवादउन्मुख अर्थतन्त्र विकास गर्ने लक्ष्य किटान गरिएको छ । यसका निम्ति सार्वजनिक, निजी र सहकारीको समान योगदान भएको तीनखम्बे अर्थनीति लागू गरिने उल्लेख छ । संविधानको धारा ५१ (घ) ३ अनुसार 'सहकारी क्षेत्रलाई प्रवर्द्धन गर्दै राष्ट्रिय विकासमा अत्यधिक परिचालन गर्ने' भन्ने उल्लेख छ । संविधानअनुसार बनेको सहकारी ऐन ०७४ र नियमावली ०७५ लागू हुँदा नेपालमा ३० हजारभन्दा धेरै सहकारी संस्था स्थापना भई सञ्चालनमा थिए । नेपालमा अहिले ३१ हजार ३७३ सहकारी संस्था छन् । तिनमा ७३ लाख ८१ हजार २१८ सदस्य छन् । कुल सदस्यमा महिला ५६ प्रतिशत र पुरूष ४४ प्रतिशत छ । देशको कुल जनसंख्याको २५ प्रतिशत मानिस सहकारीका सदस्य छन् । देशभरका सहकारी संस्थाको जम्मा सेयर पुँजी ९४ अर्ब १५ करोड रूपैयाँ छ । सहकारी संस्थाले आफ्ना सदस्यबाट करिब पाँच खर्ब बचत संकलन गरेका छन् । तिनले आफ्ना सदस्यलाई करिब चार खर्ब ३० अर्ब रूपैयाँ ऋण लगानी गरेका छन् । देशभरका सहकारी संस्थामा ९३ हजार ७७१ ले प्रत्यक्ष रोजगारी पाएका छन् । नेपाल सरकार भूमि व्यवस्था र सहकारी तथा गरिबी निवारण मन्त्रालय, सहकारी विभागमातहतका सहकारी संघसंस्थाहरू नेपालको संविधान ०७२ पछि संविधानको अनुसूची ५, ६, ७, ८ र ९ मा उल्लिखित संघ, प्रदेश र स्थानीय तहका अधिकार कार्यान्वयन गर्न तयार गरिएको कार्य विस्तृतीकरण प्रतिवेदन नेपाल सरकार मन्त्रिपरिषद्ले १८ माघ ०७३ मा स्वीकृत गरेपछि सहकारी संघसंस्थाको वर्गीकरण गरी संघ, प्रदेश र स्थानीय तहअन्तर्गत रहने व्यवस्था गरिएको छ ।

दुई वा दुईभन्दा धेरै प्रदेश कार्यक्षेत्र भएका संघसंस्था संघीय सरकारअन्तर्गत, दुई वा दुईभन्दा बढी पालिका कार्य क्षेत्र भएका संघसंस्था प्रदेश सरकारअन्तर्गत र एक पालिका कार्यक्षेत्र भएका संस्था स्थानीय सरकारअन्तर्गत रहने व्यवस्था छ । संख्याको हिसाबले संघीय सरकारअन्तर्गत ०.४ प्रतिशत प्रदेश सरकारअन्तर्गत २०.६ प्रतिशत र स्थानीय सरकारअन्तर्गत ८० प्रतिशत संस्था रहेका छन् ।

नेपालको सहकारी क्षेत्रका समस्या : राजनीतिक र प्रशासनिक क्षेत्र प्रभावित गर्न सक्ने सहकारी सिद्धान्तविपरीत चलेका केही संस्थालाई विनाऔचित्य काठमाडौंमा मुख्य कार्यालय राखी देशभर शाखा खोलेर बचत संकलन गर्न दिनु वा एकै व्यक्तिलाई ठाउँठाउँमा संस्था खोल्न दिनु नै आजको समस्याको प्रमुख कारण हो । यसरी नियोजित रूपमा संस्था सञ्चालन गर्नेले सञ्चालक स्वयं वा उनीहरूले चाहेको व्यक्तिलाई ऋण दिने वा आफैँले निजी व्यवसायमा लगानी गर्ने वा अन्य अपचलन गरेका छन् । सहकारी ऐनको दफा ५० को उपदफा ७ मा सहकारी संस्थाले प्रारम्भिक सेयर पुँजीको १५ गुणासम्म बचत संकलन गर्न सक्ने उल्लेख छ । सहकारी विभाग आफैँले प्रकाशन गरेको तथ्यांकले १०३ गुणासम्म बचत संकलन गरेको देखिनु कानुनको गम्भीर उल्लंघन हो । सहकारी नियमनकर्ता सहकारी विभागले कानुन उल्लंघन गर्नेलाई किन समयमै कारबाही गरेन ? जसका कारण आज आमजनता पीडित हुनुपरेको छ । यस्ता संस्थाले बचतकर्तालाई रकम फिर्ता दिन नसक्नु वा नदिएका कारण हजारौँ बचतकर्ता पीडित भएका छन्, सिंगो सहकारी क्षेत्र बदनाम भएको छ । ०७० तिनै ओरेन्टललगायत केही सहकारीले यस्तै अराजक हर्कत गरेका थिए । नेपालको सहकारी आन्दोलनले सहकारी दुरूपयोग गर्ने यस्तो प्रवृत्ति रोक्न आवाज उठाए पनि सरकारले सुनेन । राजनीतिक संरक्षण र प्रशासनिक मिलेमतोमा सुरूवातदेखि नै सहकारी दुरूपयोगका घटना देखिएका थिए । अहिले झन् धेरै र ठुला दुरूपयोगका घटना सतहमा आइरहेका छन् ।

सहकारी सिद्धान्त, मूल्य, मान्यताको परिपालना गरेर स्वनियमनमा सञ्चालन भई आर्थिक, सामाजिक र सांस्कृतिक रूपान्तरणमा ठुलो योगदान दिइरहेका हजारौँ संस्थाको प्रशंसा, प्रोत्साहन, अध्ययन, अनुसन्धान कतै छैन । सरकारको अक्षमताका कारण सिर्जना भएका केही खराब उदाहरण देखाएर सहकारी नै खराब हो भन्ने भाष्य निर्माण गरिएको छ । बचत तथा ऋणबाहेक अन्य क्षेत्रमा सहकारी व्यवसाय विस्तारका निम्ति तीन दर्जनभन्दा धेरै ऐन बाधक छन्, त्यसलाई संशोधन गरिदिन सहकारी आन्दोलले धेरै प्रयास गरे पनि सरकारले सुनेको छैन ।

नयाँ अध्यादेशबारे : ०८१ सालको अध्यादेश नं ०२, सहकारीसम्बन्धी केही नेपाल ऐन संशोधन गर्न बनेको अध्यादेश नेपालले हस्ताक्षर गरेको अन्तर्राष्ट्रिय सहकारी अलायन्स (आइसिए) को बडापत्रविपरीत छ । बडापत्रमा हस्ताक्षर गर्ने राष्ट्रले सहकारीसम्बन्धी नीति, ऐन, नियम बनाएर (क) सहकारी आन्दोलनको प्रवर्द्धन गर्नुपर्छ, (ख) समानता र न्यायको सम्मान गर्नुपर्छ, (ग) अधिकार र स्वतन्त्रता सुनिश्चित गर्नुपर्छ, (घ) सहकारी सदस्यको भलाइको काम गर्नुपर्छ, (ङ) समान र समावेशी आर्थिक विकास प्रवर्द्धन गर्नुपर्छ, (च) विश्व सहकारी सञ्जालमा सामेली र सहयोग गर्नुपर्छ, (छ) शिक्षण र प्रशिक्षण गर्नुपर्छ । नेपाल सरकारले सहकारी क्षेत्रमा आफूखुसी गर्न सक्दैन । आफैँले हस्ताक्षर गरेको बडापत्रले सिर्जना गरेको दायित्व र कर्तव्य परिपालना नगरेको र सहकारी सिद्धान्त एवं अन्तर्राष्ट्रिय मूल्य-मान्यताविपरीत भएकाले यो अध्यादेश सरकारले फिर्ता लिनुपर्छ । संयुक्त राष्ट्र संघले सन् २०२५ लाई अन्तर्राष्ट्रिय सहकारी वर्ष घोषणा गरेको छ । 'सहकारीले बनाउँछ सुन्दर संसार' भन्ने थिममा मनाइरहेको अन्तर्राष्ट्रिय सहकारी वर्षको उद्देश्य आफ्ना सबै सदस्य राष्ट्रलाई सहकारी नीति, कानुन र नियम सहकारी व्यवसायअनुकूल बनाउन आह्वान गर्नु, सहकारी व्यवसाय प्रवर्द्धनमा जोड दिनु एवं सहकारी व्यवसायलाई अन्तर्राष्ट्रिय बजार उपलब्ध गराउनु रहेको छ । संयुक्त राष्ट्र संघको आह्वान सदस्य राष्ट्रका निम्ति कर्तव्य हो । सहकारीको नाम दुरूपयोग गरेर ठगी गर्ने केही गलत प्रवृत्तिलाई नियन्त्रण गर्ने नाममा नेपाल सरकारले सिंगो सहकारी व्यवसाय नै धराशयी बनाउने गरी कानुन बनाएको छ । त्यसैले, यो अध्यादेश संयुक्त राष्ट्र संघ र आइसिएको नीतिविपरीत छ । सरकारले तत्काल यसलाई फिर्ता लिएर नेपालको सहकारी आन्दोलन र विज्ञहरूको सहभागितामा नेपालको सहकारी आन्दोलनलाई अन्तर्राष्ट्रियस्तरको सम्मानित व्यवसायमा विकास गर्ने गरी नयाँ सहकारी नीति, ऐन-नियम तत्काल ल्याउनुपर्छ ।

नेपालको संविधान ०७२ ले नेपाललाई समाजवादउन्मुख राष्ट्र बनाउने परिकल्पना गर्दै त्यसका निम्ति सार्वजनिक, निजी र सहकारीको समान हैसियत भएको तीनखम्बे अर्थनीति लागू गर्ने प्रण गरेको छ । संविधानको अक्षर, मर्म र भावनाविपरीत आएको यस अध्यादेशले सरकार आफैँले अनुगमन नियमन गर्न नसकेको (नगरेको) सहकारीका नाममा ठगी गर्ने मुठीभर ठगहरूलाई देखाएर हजारौँ असल अभ्यासका सहकारीलाई निराश पारिएको छ । नेपाललाई पुरानै पारामा नवउदारवादी अर्थ व्यवस्थाको गुलाम बनाउने मनसायसमेत देखिएकाले यसलाई तत्काल फिर्ता लिनुपर्छ । यो अध्यादेशले सहकारी विभाग, सहकारी प्रशिक्षण केन्द्र, समस्याग्रस्त सहकारी व्यवस्थापन समितिलाई यथावत् राखेको छ । यी निकायको काम, कर्तव्य र अधिकारमा दोहोरोपना छ । एकले अर्कालाई देखाएर पन्छने प्रवृत्ति छ । काम नगर्ने, कर्तव्य निर्वाह नगर्ने, राज्यलाई आर्थिक भार मात्र बढाउने गैरजिम्मेवार प्रवृत्ति जनताले भोगेको यथार्थ हो । यो अध्यादेशले यी निकायलाई यथावत् राखेको छ भने सहकारी क्षेत्रको अध्ययन अनुसन्धान गर्ने, नीति-निर्माणमा राज्यलाई सहयोग गर्ने र सहकारी क्षेत्रको प्रवर्द्धन गर्ने जिम्मेवारी पाएको सरोकारवालाहरूको पनि सहभागिता रहेको राष्ट्रिय सहकारी विकास बोर्ड खारेज गरेको छ । सहकारी नियमन प्राधिकरण नामकरण गरी प्रवर्द्धन गर्ने जिम्मेवारीबाट सरकार सदाका निम्ति भाग्न खोजेको छ । संख्याका हिसाबले जम्मा ०.४ प्रतिशत सहकारी संघसंस्था संघीय सरकारमातहत छन् । संघीय सरकारमातहतको केन्द्रीकृत ढाँचाको सहकारी नियमन प्राधिकरणले नेपालका सबै सहकारी संघसंस्थाको नियमन गर्न सक्दैन । संघीय प्रणाली अन्तरवस्तु रहेको सहकारीसँग यसको संरचनागत अन्तरद्वन्द्व पनि चर्कने हुँदा यसले नेपालमा सहकारी प्रणाली विकास हुनै नदिने अवस्था आउन सक्छ । यो अध्यादेशले बचत तथा ऋणको कारोबार गर्ने सहकारीको मात्र विषय उठान गरेको छ । सदस्यको बचतको सीमालाई अति न्यून बनाएर सहकारी सदस्यलाई आर्थिक कारोबारका निम्ति निजी बैंकमा जानैपर्ने बाध्यता सिर्जना गरेको छ । सहकारी व्यवसाय प्रवर्द्धनमा बाधक रहेका दर्जनौँ कानुनका कारण बचत तथा ऋणबाहेका क्षेत्रमा सहकारीको उपस्थिति हुन नसकेको विषयलाई यसले बेवास्ता गरेको छ । सहकारी संस्थामा कुनै पनि पदाधिकारी दुई कार्यकालभन्दा बढी निर्वाचित हुन नसक्ने व्यवस्थाले ग्रामीणबहुल र युवा एवं बौद्धिक जनशक्ति पलायनको समस्या भोगिरहेको नेपालमा सहकारी संस्था सञ्चालन गर्ने स्वयंसेवक पाउनै नसक्ने अवस्था निम्त्याएको छ । त्यसैले, तत्काल सरकारले यसलाई फिर्ता लिनुपर्छ । सहकारी संघसंस्थाको एकीकृत रूपमा प्रवर्द्धन, अनुगमन, शिक्षण प्रशिक्षण, नियमन र अनुसन्धान तथा विकासजस्ता सबै प्रकारका प्रशासनिक काम गर्न अधिकार सम्पन्न र स्वायत्त संघात्मक ढाँचाको सहकारी प्राधिकरण नेपालको सहकारी आन्दोलनको माग हो । अध्यादेशले सहकारी संघसंस्थाको नियमनका निम्ति सहकारी नियमन प्राधिकरण गठन गर्ने पनि भन्छ, सोही कामका निम्ति पुराना संरचना पनि यथावत् राख्छ र नेपाल राष्ट्र बैंकलाई पनि सहकारी नियमनको जिम्मेवारी दिन्छ । यो अध्यादेश आफैँमा दिग्भ्रमित छ ।

नेपालका बैंक तथा वित्तीय क्षेत्रका निम्ति नेपाल राष्ट्र बैंकजस्तै सहकारी क्षेत्रका निम्ति सहकारी प्राधिकरण एक मात्र अभिभावक हुनुपर्छ । नेपाल राष्ट्र बैंकले राष्ट्रिय सहकारी बैंकको अनुगमन नियमन गर्दा कानुनको पालना, वित्तीय अनुशासन र प्राविधिक विषयमा मात्र सीमित नरहेर बैंकको सदस्य संस्थाका प्रतिनिधिले निर्माण गरी सहकारी विभागबाट स्वीकृत विनियमविपरीत एवं सहकारी सिद्धान्तविपरीत हस्तक्षेप गरेको देखिएको छ । नेपाल राष्ट्र बैंकले बचत तथा ऋणको कारोबार गर्ने संस्थाका निम्ति जारी गर्न छलफलमा प्रस्तुत गरेको निर्देशिकामा सञ्चालकको शैक्षिक योग्यता तोकेर महिला, दलित, जनजाति, गरिब र पिछडिएका जनताले आफ्ना साझा आवश्यकता परिपूर्ति गर्न आफैँले गर्ने प्रयासलाई समेत अवरोध गर्नेछ । यो सहकारी सिद्धान्त, मूल्य-मान्यताविपरीत छ । नेपाल राष्ट्र बैंक सहकारीसम्बन्धी विज्ञ संस्था होइन । त्यसैले नेपाल राष्ट्र बैंकलाई समेत विवादमा तान्ने यो अध्यादेश तत्काल फिर्ता हुनुपर्छ ।

बढ्नुपर्छ । यी परियोजनाको निर्माणविना आर्थिक विकास प्रक्रियालाई अगाडि बढाउन सकिँदैन । आर्थिक वृद्धि अर्थात् अर्थतन्त्रको गतिशीलताका लागि बजारलाई सक्रिय गराउनुपर्ने हुन्छ । तर, सडक सञ्जाल, रेलमार्ग र ऊर्जा उपलब्धताको अभावमा अर्थतन्त्रलाई गतिशील बनाउन सकिन्न । अर्थतन्त्रमा ल्याउने गतिशीलता भनेको उत्पादन र उत्पादित वस्तुको बजारमा हुने खपतमा वृद्धि हो । खपत वृद्धि त्यसवेला मात्र हुन्छ, जब उपभोक्ताहरू सहज रूपमा बजार पुग्न सक्छन् ।

हाल नेपालमा प्रत्यक्ष वैदेशिक लगानी गर्ने मुलुकको सूचीमा चीन अग्रस्थानमा रहेको छ । अन्य मुलुकको लगानी र चिनियाँ लगानीको अन्तर ठुलो छ । आगामी दिनमा सहज रूपमा समुद्रसँग नेपालको सहज पहुँच पुग्न गएको खण्डमा नेपालमा लगानीका लागि अन्य मुलुकसमेत आकर्षित हुने र यो दिगो विकासका लागि एउटा प्रमुख माध्यम बन्न सक्छ । यसरी नेपालमा औद्योगिकीकरणका साथै जलविद्युत्, आइटी, कृषि, शिक्षा, पर्यटन, खानेपानी आदि क्षेत्रमा लगानी अभिवृद्धि भएर आर्थिक विकासमा कायापलट नै हुनेछ । यो परियोजनामार्फत अन्य मुलुकलाई समेत आकर्षित गर्न सकेको खण्डमा वैदेशिक लगानीका लागि कुनै एक राष्ट्रसँग मात्र भर पर्नुपर्ने अवस्थाबाट नेपाल मुक्त हुने स्थिति हुनेछ । (नयाँ पत्रिका)

अढाई वर्षदेखि पुनर्संरचनाको पर्खाइमा नेपाल स्टक एक्सचेन्ज

काठमाडौं । नेपाल स्टक एक्सचेन्ज (नेप्से) पुनर्संरचना गरि धितोपत्र बजार सुधार गर्ने प्रस्ताव अढाई वर्षदेखि अर्थ मन्त्रालयमा थन्किएको छ । नेप्से सञ्चालक समितिको २४ वैशाख, ०८० मा बसेको बैठकले नेप्सेमार्फत धितो बजार पुनर्संरचना गर्नेसम्बन्धी संक्षिप्त प्रतिवेदन पास गरी स्वीकृतिका लागि अर्थ मन्त्रालयमा पेस गरेको थियो । संक्षिप्त प्रतिवेदन अध्ययन गरेको अर्थले विस्तृत अध्ययन गरी प्रतिवेदन दिन निर्देशन दिएको थियो । लगत्तै, नेप्सेले विस्तृत अध्ययन प्रतिवेदनसहितको सुझाव समेटेर बुझाएको प्रस्तावमा अर्थले अहिलेसम्म कुनै निर्णय दिएको छैन ।

नेप्से प्रवक्ता मुराहरि पराजुलीले संक्षिप्त र विस्तृत अध्ययन प्रतिवेदन बुझाएको लामो समय भएपनि अर्थबाट कुनै निर्णय वा निर्देशन प्राप्त नभएको बताए । 'हामीले सुरुवातमा नेप्से पुनर्संरचनासम्बन्धी प्रस्तावसहितको संक्षिप्त प्रतिवेदन तत्कालीन अर्थमन्त्री डा. प्रकाशशरण महतसमक्ष पेस गरेका थियौँ । उहाँले विस्तृत अध्ययनसहितको प्रतिवेदन बुझाउनु भन्नुभयो । त्यसपछि बाह्य विज्ञबाट विस्तृत अध्ययन गरायौँ' उनले भने । विस्तृत प्रतिवेदन अर्थमा पस गरेर कार्यान्वयनका लागि सैद्धान्तिक सहमति माग गरिए पनि हालसम्म कुनै निर्णय नभएको उनले बताए ।

अध्ययन प्रतिवेदनले प्रारम्भमा सर्वसाधारणलाई ३० प्रतिशत र संस्थागत सुशासन भएका संस्थालाई अधिकतम ५ प्रतिशत सेयर दिएर नेप्सेको पुनर्संचना गर्न सिफारिस गरेको छ । स्टक एक्सचेन्ज एक अग्रपंक्तिको नियामक भएकाले सेयरधनीबिच स्वार्थको द्वन्द्व हुन नदिन अधिकतम सेयर स्वामित्व प्रतिशत निर्धारण गर्नुपरेको प्रतिवेदनको तर्क छ ।

नेपालमा स्टक एक्सचेन्ज सञ्चालन विनियमावलीले सेयरधनीलाई अधिकतम १५ प्रतिशत मात्र सेयर लिन पाउने व्यवस्था छ । भारतमा यस्तो सीमा ५ प्रतिशत मात्रै छ । स्टक एक्सचेन्ज स्वामित्वको अधिकतम सीमा तोक्नुको उद्देश्य कुनै पनि एकल संस्था वा व्यक्तिले एक्सचेन्जलाई प्रभाव पार्न नसकोस् भन्ने भएकाले यो सीमा ५ प्रतिशत कायम गर्न सक्ने प्रतिवेदनको सुझाव छ । यसले कुनै पनि निजी संस्थाले नेप्सेको निर्णय प्रक्रियामा हाबी हुन नसक्ने अध्ययन प्रतिवेदनमा उल्लेख छ ।

सोही सुझावअनुसार २८ मंसिर, ०८० मा बसेको सञ्चालक समितिले आव ०८०/८१ भित्र नेप्सेको प्राथमिक सेयर निष्कासन गर्ने गरी चुक्ता पुँजी तीन अर्ब पुर्‍याउने निर्णय गरेको थियो । उक्त पुँजीबाट ३० प्रतिशत सेयर कर्मचारसहित सर्वसाधारणलाई र कुनै पनि एक संस्थालाई ५ प्रतिशतभन्दा बढी नहुने गरी वाणिज्य बैंक, विकास बैंक, पुनर्बिमा कम्पनी, जीवन तथा निर्जीवन बिमा कम्पनी र अन्य सरकारी स्वामित्वका संस्थानलाई प्रिमियम मूल्यमा सेयर जारी गर्ने निर्णय गरेको थियो । पहिलो चरणमा कर्मचारीसहित सर्वसाधारणलाई ५० करोडबराबरको सेयर बिक्री गर्ने योजना थियो ।

नेपालको धितो बजारलाई सुधार्ने गरी बम्बे स्टक एक्सचेन्जले आफ्नो सफ्टवेयर प्रयोग गर्न सुझाव दिएको छ । करिब ६ हजार कम्पनी सूचीकृत बम्बे स्टक एसियाकै ठुलो र पुरानो धितोपत्र बजारका रूपमा परिचित छ । यो सफ्टवेयरमार्फत मुद्रा, ऋणपत्र, सेयर र डेरिभेटिभ्सको समेत कारोबार गर्न मिल्छ । नेप्सेले पनि सो प्रस्ताव उपयुक्त ठान्दै अर्थ मन्त्रालयमा स्वीकृतिका लागि फाइल पठाएको छ । तर, अहिलेसम्म निर्णय नआएको प्रवक्ता मुराहरि पराजुलीले बताए ।

बाँसखर्क अर्थात् सुन्तलाखर्क : पाखैभरि पहेँलपुर सुन्तला

बाँसखर्कका सुन्तलाबारे सुन्दै आएकी गण्डकी प्रदेश सरकारका कृषि, भूमि व्यवस्था तथा सहकारीमन्त्री पद्मा जिसी श्रेष्ठ शुक्रबार त्यहाँको सुन्तला बगान देखेर छक्क परिन् ।

पाखैभरि पहेँलपुर सुन्तला देख्दा कसको पो मन नलोभिएला र ? किसानको प्रतिनिधित्व गर्ने मन्त्रीका रूपमा उनका लागि त्यो दृश्य झनै लोभलाग्दो थियो । बोटै निहुरिने गरी टलरम्म फलेका सुन्तलाको बगान छिचोल्दै 'बाँसखर्क सुन्तला महोत्सव'मा सहभागी हुन पुगेकी मन्त्री श्रेष्ठले बाँसखर्कलाई सुन्तलाखर्कका रूपमा चिनाउनुपर्ने बताइन् ।

'यहाँको सुन्तलाबारे मन्त्रालयमा छलफल हुन्थ्यो, साथीहरूबाट पनि धेरै कुरा सुनेकी थिएँ, तर आफैँले प्रत्यक्ष देख्दा यो ठाउँलाई बाँसखर्क नभई सुन्तलाखर्क भन्दा अझ उपयुक्त हुन्छ जस्तो मलाई लाग्यो' मन्तव्यका क्रममा उनले भनिन् । पर्वतको जलजला गाउँपालिका- १ बाँसखर्कमा आयोजित महोत्सवमा पुगेका जोकोही त्यहाँको सुन्तलाखेती देखेर अचम्मित बने ।

बागलुङ नगरपालिकाका प्रमुख वसन्तकुमार श्रेष्ठले गाउँभरि सुन्तलाको बगान देखेर आफू प्रभावित भएको सुनाए । 'एउटै बोटमा यति धेरै सुन्तला फलेको धेरै काम मात्र देखिन्छ, यहाँ त बगान नै लटरम्म बनेको छ, गाउँ नै सुन्तलाले ढाकेको छ,' उनले भने ।

गाउँका अगुवा सुन्तला किसान मेखबहादुर खत्रीका अनुसार यस वर्ष बाँसखर्कमा सुन्तला अत्यधिक फल्यो । उनले १८ करोड ४४ लाख ४७ हजारको सुन्तला उत्पादन भएको जानकारी दिए । एक हजार पाँच सय रोपनी जमिनमा सुन्तलाखेती गरिएकामा फल दिने बोट २६ हजार सात सय ६ र हुर्कँदै गरेका बोटको संख्या २४ हजार चार सय ४५ रहेको किसान खत्रीले बताए ।

कुल ५१ हजार एक सय ५१ बोट रहेकामा सबै बोटले फल दिँदा केही वर्षमा उत्पादन दोब्बर बढेर झन्डै ४० करोड हाराहारी पुग्ने अनुमान गरिएको छ । अगुवा कृषक जतबहादुर खत्रीको बगानमा वर्षमा ३५ लाखबराबरको सुन्तला फल्ने गरेको छ । उनले २५ रोपनीमा सुन्तलाखेती गर्दै आएका छन् ।

अर्का अगुवा किसान शान्तबहादुर छिन्तेलले वार्षिक २३ लाख र हेमबहादुर अर्मजाले १९ लाखबराबरको सुन्तला उत्पादन गर्दै आएका छन् । तेजबहादुर खत्री र नरबहादुर पाइजाले सुन्तलाको नर्सरी सञ्चालन गर्दै आएका छन् । 'व्यावासायिक सुन्तलाखेतीले बाँसखर्कका किसानको जीवनस्तर नै बदलिएको छ, सुन्तला बेचेर वर्षको पाँच लाखदेखि ४० लाखसम्म कमाउने किसान यहाँ हुनुहुन्छ' अगुवा किसान मेखबहादुर खत्रीले भने ।

बाँसखर्कको सुन्तला पोखरा, मुग्लिन, नारायणगण, काठमाडौंलगायत ठाउँमा खपत हुने गरेको उनको भनाइ छ । उनका अनुसार जलजला-१ को मालगाउँ र घुमाउने तालको केही ठाउँबाहेक बाँसखर्कको अधिकांश क्षेत्रमा सुन्तलाखेती हुँदै आएको छ । वि.सं. १९९७/९८ तिर बाँसखर्कको बजारमारे र वीरमारेमा केही सुन्तलाका बोट देखिएको र त्यसपछि समयक्रममा सुन्तलाखेती विस्तार हुँदै आएको उनले बताए ।

०२८ मा कृषि विकास बैंकले सुन्तलाखेती गर्ने किसानलाई ऋण दिन थालेपछि बाँसखर्कमा सुन्तलाखेती सुरू भएको गाउँका अगुवा किसान बताउँछन् । पोखरासम्म सडक पहुँच विस्तार भएपछि ०५२/५३ सालदेखि बाँसखर्कका किसानले व्यावसायिक रूपमा सुन्तलाखेती सुरू गरेका हुन् । २३९ घरपरिवार रहेको बाँसखर्कका अधिकांश किसान सुन्तलाखेतीमा आबद्ध छन् । किसानले सुन्तलाखेतीको विकल्प देख्न छाडिसकेका छन् ।

उत्तरी मोहडातर्फ भिरालो जमिनमा फैलिएको बाँसखर्क सुन्तलाखेतीका लागि उत्तम रहेको गाउँपालिकाका कृषि अधिकृत राजु गौतमले बताए ।

बाँसखर्क समुद्री सतहबाट एक हजार एक सय मिटरदेखि एक हजार नौ सय मिटरसम्ममा फैलिएको छ । वडाध्यक्ष जकबहादुर रोकाले सुन्तला ढुवानीका लागि बाँसखर्क जोड्ने सडकको स्तरोन्नति हुन सके किसानलाई थप सुविधा पुग्ने बताए ।

खेलकुद

अपराजित रहँदै एपिएफले जित्यो महिला लिग

अपराजित रहँदै एपिएफ क्लब राष्ट्रिय महिला लिग २०२४/२५ को च्याम्पियन बनेको छ । दशरथ रंगशालामा बुधबार भएको फाइनलमा एपिएफले नेपाल पुलिस क्लबमाथि ४–० को सानदार जित निकाल्दै उपाधि रक्षा गरेको हो । एपिएफ ०६८ देखि लगातार घरेलु लिगमा अपराजितजस्तै छ । घरेलु फुटबलमा एपिएफ अन्तिमपटक ०७९ मा धनगढीमा भएको मोफसल प्रतियोगिताको फाइनलमा पुलिससँग पराजित भएको थियो । त्यसयता एपिएफको महिला टोलीले घरेलु फुटबलमा खेल गुमाएको छैन ।

फागुनमा हुने तेस्रो संस्करणको केपी ओली कप फुटबल प्रतियोगिताको नगद पुरस्कार राशि बढाइएको छ । फागुन ११ देखि १९ सम्म राजधानीमा हुने प्रतियोगिताको विजेताले १५ लाख ११ हजार र उपविजेताले ५ लाख रूपैयाँ पुरस्कार जित्नेछन् ।

आयोजक राष्ट्रिय युवा संघ नेपालले बुधबार पत्रकार सम्मेलन गर्दै गत वर्षको तुलनामा पुरस्कार राशि बढाएको जनाएको छ । गत वर्ष विजेताले ११ लाख पाएको थियो ।'जहाँ युवा, त्यहाँ खेलकुद' भन्ने नारा साथ हुन लागेको प्रतियोगितामा स्वदेशी र विदेशी गरी १० टिमको सहभागिता रहनेछ । क्वाटरफाइनलसम्म सातदोबाटोस्थित एन्फा कम्प्लेक्स मैदान र सेमिफाइल तथा फाइनल दशरथ रंगशालामा हुनेछ ।

त्यस्तै उत्कृष्ट खेलाडीले एक लाख, सर्वाधिक गोलकर्ता, उत्कृष्ट गोलरक्षक र उदीयमान खेलाडीले जनही ५० हजार जित्नेछन् । हरेक खेलका प्लेयर अफ द म्याचले १५ हजार पाउनेछन् । हरेक खेलका विजेता टिमले म्याच मनीको रूपमा २५ हजार पाउने आयोजक युवा संघका अध्यक्ष क्षितिज थेबेले बताए । प्रतियोगिताका खेलहरू कान्तिपुर टेलिभिजन म्याक्सले प्रत्यक्ष प्रसारण गर्नेछ । यो प्रतियोगिता २०७९ सालदेखि सुरू भएको हो ।

लिगको पहिलो खेलमै पुलिससँग गोलरहित बराबरी खेलेको एपिएफ त्यसपछिका १८ खेलमा शतप्रतिशत जित निकाल्दै च्याम्पियन बन्यो । पुलिसविरूद्ध एपिएफको यो लगातार तेस्रो जित हो । दोस्रो चरणका दुवै लिगमा एपिएफले पुलिसलाई हराएको थियो । पहिलो लेगमा ६–० ले पाखा लगाएको एपिएफले दोस्रो लेगमा पुलिसविरूद्ध २–० को जित निकाल्यो ।

एपिएफलाई च्याम्पियन बनाउन सविता रानामगरले दुई गोल गरेकी थिइन् । सरू लिम्बू र अनु लामाले समान एक गोल गरे । अनुको घरेलु लिगमा करिअरकै अन्तिम गोल रह्यो । फाइनलसँगै उनले घरेलु फुटबलबाट सन्न्यास लिइन् । महिला लिगमा एपिएफकै सविता सर्वोत्कृष्ट खेलाडी भइन् । उत्कृष्ट गोलरक्षकको उपाधि एपिएफकै सावित्री किसनले जितिन् । लिगमा ३५ गोल गरेकी एपिएफकी रश्मिकुमारी घिसिङ सर्वाधिक गोलकर्ता बनिन् । उपाधिसँगै एपिएफले १० लाख र उपविजेता पुलिसले ५ लाख पाएका छन् । फेयर प्ले अवार्ड आर्मीले पायो ।

एपिएफमा हाल राष्ट्रिय टोलीबाट खेलिरहेका र खेलिसकेका एक दर्जन खेलाडी छन् । अहिले राष्ट्रिय महिला टोलीमा स्ट्राइकर रश्मिसहित सविता, अनिता केसी, अनिता बस्नेत, रेनुका नगरकोटे, सरू लिम्बू, प्रीति राई, गीता राना, निशा थोकर र हिराकुमारी भुजेल छन् ।

राष्ट्रिय टोलीबाट खेलिसकेका निरू र मञ्जलीकुमारी योञ्जन पनि एपिएफमै छन् । नेपालको युवा टोलीबाट खेलिसकेका सावित्रीसँगै मनमाया दमाई, सरस्वती हमाल र हिमा रावत समावेश हुँदा लिगभरि नै एपिएफको बेन्च सर्वाधिक बलियो देखिन्थ्यो । अपराजित एपिएफविरूद्ध पुलिसले मजबुत रक्षापंक्ति अपनाएको थियो । पुलिसले एपिएफलाई पहिलो हाफमा गोलरहित बराबरीमा रोक्यो । खेलको ६४औँ मिनेटमा एपिएफले गोल खडेरी तोड्यो । सविताले एपिएफलाई १–० को अग्रता दिलाइन् । सरू लिम्बूले दायाँ साइडबाट निकालेको क्रसमा सविताले वान टचमा गोल गरिन् । खेलको ६९औँ मिनेटमा सरूले एपिएफलाई २–० को स्थितिमा राखिन् ।

मिडफिल्डर रेनुकाको हेडिङ पोलमा लागेर फर्किएको थियो । डिबक्सभित्र रिबाउन्डको फाइदा लिँदै उनले दोस्रो बारमा गोल गरिन् । खेलको ८३औँ मिनेटमा प्रीतिको थ्रु पासमा सविताले अर्को उत्कृष्ट गोल थपिन् । खेलको अन्तिम इन्जुरी समयमा पुलिसकी गोलरक्षक उषा नाथको गल्तीमा अनुले खाली पोस्टमा सहजै गोल गर्दा एपिएफले फाइनल ४–० ले जित्यो ।

नेपाली राष्ट्रिय टोलीकी पूर्वकप्तान अनु लामाले घरेलु फुटबलबाट सन्न्यास लिएकी छिन् । फाइनलपछि एपिएफका खेलाडीले उनलाई 'गार्ड अफ द अनर'बाट सम्मान गरेका थिए । सन् २०१९ मा अन्तर्राष्ट्रिय फुटबलबाट अनुले सन्न्यास लिएकी थिइन् । ३७ वर्षीया स्ट्राइकर अनुले एपिएफबाट घरेलु फुटबललाई निरन्तरता दिँदै आएकी थिइन् ।

'यो नै घरेलु लिगमा अन्तिम खेल थियो । अहिले राम्रा नयाँ खेलाडी आएका छन् । लगातार दुई दशकदेखि खेलिरहेकी छु । आज सन्न्यास लिने सुन्दर मौका थियो । महिला लिगमा दुःखका दिन पनि आए । अहिले राम्रो भएको छ । घरेलु लिग र नकआउट फुटबलमा ध्यान दिनुपर्छ,' अनुले भनिन् ।

०६० देखि घरेलु फुटबल खेल्दै आएकी उनी पुलिसविरूद्ध ८८औँ मिनेटमा रेनुका नगरकोटेको स्थान लिँदै मैदान प्रवेश गरेकी थिइन् । पुलिसविरूद्ध उनले एक गोल गरिन् । सन् २०१० मा राष्ट्रिय टोलीका लागि डेब्यु गरेकी अनुको नाममा ३५ अन्तर्राष्ट्रिय गोल छ । उनको यो रकेर्ड सावित्रा भण्डारीले तोडेकी हुन् । ०६० देखि घरेलु फुटबल खेल्दै आएकी उनी पुलिसविरूद्ध ८८औँ मिनेटमा रेनुका नगरकोटेको स्थान लिँदै मैदान प्रवेश गरेकी थिइन् । पुलिसविरूद्ध उनले एक गोल गरिन् । सन् २०१० मा राष्ट्रिय टोलीका लागि डेब्यु गरेकी अनुको नाममा ३५ अन्तर्राष्ट्रिय गोल छ । उनको यो रकेर्ड सावित्रा भण्डारीले तोडेकी हुन् ।

कर्पोरेट

● सिटिजन्स बैंक र बाइकर्स क्याफेबिच समझदारी

सिटिजन्स बैंक इन्टरनेसनल र बाइकर्स क्याफेबिच बैंकका ग्राहकलाई विशेष छुट दिने समझदारीपत्रमा हस्ताक्षर भएको छ । सो समझदारीपत्रमा हस्ताक्षरपश्चात् बैंकका कार्डवाहक र मोबाइल बैंकिङ ग्राहकले बाइकर्स क्याफेमा १५ प्रतिशतसम्मको आकर्षक छुट पाउनेछन् । यस किसिमको सहकार्यबाट बैंकका ग्राहक लाभान्वित हुनुका साथै नगद कारोबारबाट डिजिटल कारोबारतर्फ उत्प्रेरित हुने विश्वास बैंकले लिएको छ । विश्वकै प्रतिष्ठित अवार्ड 'बैंक अफ द इयर २०२४' बाट सम्मानित बैंकले केही समयअघि मात्र फोनपेसँगको सहकार्यमा नेपालमै पहिलोपटक 'सिटिजन्स फोनपे क्रेडिट कार्ड' सञ्चालनमा ल्याएको छ । साथै, मोबाइल बैंकिङ एपमार्फत नै सेयर आवेदन र सिआरएन नम्बर सेवा लिन सकिने सुविधा पनि ल्याएको छ ।

बैंकले देशभरका एक सय ९७ शाखा, एक सय ६२ एटिएम, तीन विस्तारित काउन्टर र ७४ शाखारहित बैंकिङ इकाइबाट सेवा प्रदान गर्दै आएको छ ।

● गरिमा विकास बैंक र वात्सल्य नेचुरलबिच छुट सहकार्य

गरिमा विकास बैंक र वात्सल्य नेचुरल आइभिएफ प्रालिबिच छुट सम्झौता भएको छ । सम्झौतापत्रमा बैंकका क्षेत्रीय प्रबन्धक रमेश रिजाल र वात्सल्य नेचुरलका डिजिटल तथा मिडिया म्यानेजर नवीनले हस्ताक्षर गरेका हुन् ।

सम्झौतापश्चात् बैंकका सम्पूर्ण ग्राहकले वात्सल्यमा नेचुरल आइभिएफमा निःसन्तानसम्बन्धी उपचारको प्याकेजमा एकमुस्ट १० हजार रुपैयाँ, प्याथोलोजी परीक्षणमा १० र औषधिमा ५ प्रतिशत छुट प्राप्त गर्नेछन् । बैंकका खातावाल ग्राहक, डेबिट तथा क्रेडिट कार्डहोल्डरले वात्सल्य नेचुरलका सबै शाखाबाट छुट प्राप्त गर्न सकिने बैंकले जनाएको छ । पछिल्लो समयमा मानवीय जीवनशैलीमा आएको परिवर्तन, तनाव, खानपिन एवं बढ्दो उमेरले युवापुस्तामा वृद्धि हुँदै गइरहेको निःसन्तानपनको उपचारमा सहयोग पुऱ्याउने उद्देश्यसहित छुट सम्झौता गरिएको बताइएको छ ।

● नेपाल इन्भेष्टमेन्ट मेगा बैंकको घण्टाघर शाखा प्रदर्शनीमार्गमा स्थानान्तरण

नेपाल इन्भेष्टमेन्ट मेगा बैंक लिमिटेडले घण्टाघर शाखा कार्यालय काठमाडौंको प्रदर्शनीमार्गमा स्थानान्तरण गरेको छ । घण्टाघर काठमाडौं महानगरपालिका- २८ घण्टाघरमा रहेको शाखा कार्यालय सोही वडाभित्र प्रदर्शनीमार्गमा माघ १३ गते आइतबारका दिनदेखि स्थानान्तरण गरेको हो ।

बैंकका प्रमुख कार्यकारी अधिकृत ज्योतिप्रकाश पाण्डेले शाखाको उद्घाटन गरे । प्रदर्शनीमार्ग शाखाबाट आइतबारदेखि नै सम्पूर्ण बैंकिङ सेवाहरु सुरू भएको छ । हाल बैंकको २८३ शाखा कार्यालय, ६५ वटा एक्सटेन्सन काउन्टर, ६६ वटा शाखारहित बैंकिङ र २६६ वटा एटिएम रहेको छ ।

● बिवाइडीले सार्वजनिक गऱ्यो नौ हजार गाडी बोक्ने कार क्यारियर

चीनको नयाँ ऊर्जा गाडी (एनइभी) निर्माण गर्ने कम्पनी बिवाइडीले 'बिवाइडी सेन्फेन' कार क्यारियर सार्वजनिक गरेको छ । यो क्यारियर संसारकै ठूलो रोल-अन/रोल-अफ रहेको बताइएको छ । यस जहाजले एकपटकमा नौ हजार दुई सय गाडी बोक्न सक्छ । यसलाई कम्पनीले दिगो यातायात र अन्तर्राष्ट्रिय विस्तारतर्फको महत्वपूर्ण कदम भएको बताएको छ ।

कम्पनीका अनुसार उक्त जहाजको हालै निर्माण सम्पन्न भएर पानीमा उतारिएको छ । दुई सय १९ मिटर लामो र ३७.७ मिटर चौडा जहाज एलएनजी डुअल-फ्युल प्रविधि, बिवाइडीका अत्याधुनिक ब्याट्री प्याक र साफ्ट जेनेरेटरद्वारा सञ्चालित छ । यी प्रविधिले बिवाइडी सेन्फेनलाई संसारकै सबैभन्दा वातावरणमैत्री र कुशल कार क्यारियर बनाएको कम्पनीको दाबी छ ।

बिवाइडी सेन्फेनले बिवाइडीको बढ्दो जहाजको समूहमा स्थान पाएको बताइएको छ । यसअघि बिवाइडी एक्स्प्लोलर, बिवाइडी हेफेई र बिवाइडी चांफोउजस्ता जहाजले सातदेखि नौ हजार दुई सय गाडी बोकेर अन्तर्राष्ट्रिय बजारमा एनइभी आपूर्ति गरेका थिए । कम्पनीले अर्को वर्षसम्म जहाज संख्या आठ पुऱ्याउने योजना बनाएको छ । कम्पनीले सन् २०२४ मा चार लाख १७ हजारभन्दा धेरै विद्युतीय गाडी निर्यात गरेको छ । यो अघिल्लो वर्षको तुलनामा ७२ प्रतिशतले बढी रहेको बताइएको छ ।

● गरिमा विकास बैंकको डेबिट र क्रेडिट कार्डमार्फत सुरक्षित रूपमा अनलाइन भुक्तानी गर्न सकिने

ग्राहक वर्गहरूलाई सुरक्षित बैंकिङ सेवा प्रदान गर्दै आइरहेको आफ्नो डिजिटल बैंकिङ सेवालाई थप गुणस्तरीय एवं ग्राहकमैत्री बनाउने उद्देश्यका साथ गरिमा विकास बैंकले नेपाल क्लियरिङ हाउस लिमिटेड (एनसिएचएल) को सहकार्यमा विकास बैंकको डेबिट तथा क्रेडिट कार्डमार्फत सीधै रकम भुक्तानी गरी विभिन्न अनलाइन प्लाटफर्महरूमार्फत वस्तु तथा सेवा खरिद गर्न सकिने इ-कमर्स सेवाको सुरुवात गरेको छ ।

उक्त सेवा सञ्चालन गर्न चाहने विकास बैंकका डेबिट तथा क्रेडिट कार्डहोल्डर ग्राहकहरूले यस विकास बैंकमा सम्पर्क गरी आफ्नो कार्डमा इ-कमर्स सुविधा सञ्चालन गर्न सक्नेछन् जसबाट सुरक्षित, गुणस्तरीय एवं ग्राहकमैत्री अनलाइन भुक्तानीको अनुभव गर्न सकिनेछ ।

अनलाइनमार्फत वस्तु तथा सेवा खरिद गर्ने ग्राहकहरूको यस विकास बैंकमा रजिस्टर गरिएको मोबाइल नम्बरमा ओटिपी जाने व्यवस्था मिलाइएको हुँदा कारोबार थप सुरक्षित एवं गुणस्तरीय हुने विश्वास रहेको छ ।

हाल, गरिमा विकास बैंकले देशभर १२३ शाखा कार्यालय, एक एक्स्टेन्सन काउन्टर र ५१ एटिएम साथै नवीनतम डिजिटल बैंकिङमार्फत सरल, सुरक्षित एवं गुणस्तरीय सेवा प्रवाह गर्दै आइरहेको छ ।

● स्काइवेललाई अटोतर्फको बेस्ट स्टल अवार्ड

इभी कम्पनी स्काइवेलले चितवन महोत्सवमा 'बेस्ट स्टल अवार्ड' प्राप्त गरेको छ । कम्पनीले अटोतर्फको बेस्ट स्टल अवार्ड पनि प्राप्त गरेको हो । त्यसैगरी, महोत्सवमै स्काइवेलका पाँचवटा प्रिमियम इभी पनि बिक्री भएका छन् । नेपालमा उपलब्ध सर्वाधिक रेन्ज ६ सय २० किमि दिने स्काइवेल इटी-५ बिई ११ मोडेल बुकिङ महोत्सवबाट डेलिभरी भएको विक्रेता जी मोटर्सले जनाएको छ ।

यो इभी १.१५ करोड रुपैयाँमाथि पर्ने गरी इभी डेलिभरी भएको हो । सबै बुकिङलाई कम्पनीका बिजनेस हेड युगप्रसाद रिमालले डेलिभरी गरेको कम्पनीका कार्यकारी निर्देशक पारसमणि गेलालले जानकारी दिए ।

साथै, स्काइवेलले महोत्सवमा अटोतर्फको बेस्ट स्टल अवार्ड पनि प्राप्त गरेको छ । ग्राहकले नेपालको बाटोमा १७७ यमयम ग्राउन्ड क्लियरेन्स र सबैभन्दा बढी रेन्ज दिने भएकाले नै स्काइवेलकै प्रिमियर र लङ रेन्ज रोजेको गेलालले बताए । आगामी दिनमा कम्पनीले चितवनमा पनि सेल्स, सोरूम, सर्भिस र पार्ट्स सहज रूपमा उपलब्ध गराउने जनाएको छ ।

हाल नेपालमा एक सय ४० वटाभन्दा बढी स्काइवेलका इटी५-६२० किमि प्रिमियम इभी एसयुभी बिक्री भइसकेका छन् ।

● पर्यटक प्रहरीको संख्या बढाउने तयारी

संस्कृति, पर्यटन तथा नागरिक उड्डयन मन्त्रालयले पर्यटन प्रहरीको संख्या बढाउने तयारी गरेको छ । पर्यटनमन्त्री बद्रीप्रसाद पाण्डेले ४६औँ पर्यटक प्रहरी दिवसको अवसरमा पर्यटन बोर्डमा आयोजित कार्यक्रममा यस्तो जानकारी दिएका हुन् । 'हाल दुई सय ४६ जना मात्र पर्यटक प्रहरी हुनुहुन्छ । नेपालको भूगोलअनुसार यो एकदमै न्यून हो,' उनले भने, 'यसलाई बढाउन मन्त्रालयले नेपाल प्रहरीसँग छलफल गरिरहेको छ ।'

दुई सय ४६ जना पर्यटक प्रहरीले देशका २९ इकाइबाट सेवा दिँदै आएका छन् । अहिलेसम्म सुदूरपश्चिम र कर्णाली प्रदेशमा पर्यटक प्रहरी इकाइ स्थापना भएको छैन । 'माघको अन्तिमसम्म सुदूरपश्चिमको खप्तड र कर्णालीको रारामा पर्यटक प्रहरी इकाइ स्थापना गर्ने निर्णय भइसकेको छ,' उनले भने, 'यसका लागि आवश्यक साधन-स्रोत व्यवस्था सरकारले गर्छ ।'

पर्यटक प्रहरीलाई समयानुकूल स्रोत र साधनसम्पन्न बनाइने उनले बताए । बदलिँदो समयका चुनौती सामना गर्नका लागि पर्यटक प्रहरीलाई साधनसम्पन्न बनाउनुपर्ने र यसका लागि सरकारले काम गरिरहेको उनले उल्लेख गरे । पर्यटकहरु अतिथि भएकाले उनीहरूलाई जति धेरै 'अतिथि देवो भव'का रूपमा व्यवहार गर्न सके पर्यटकको संख्या बढाउन सकिने उनको भनाइ छ ।

● बिमा प्राधिकरणको अध्यक्ष बन्न १२ जनाको आवेदन

नेपाल बिमा प्राधिकरणको अध्यक्ष बन्न १२ जनाले आवेदन दिएका छन् । आवेदन दिनेमा कमलप्रसाद रेग्मी, डा. देवराज रोका, शरद ओझा, चिरञ्जीवी चापागाईं, विष्णुबाबु मिश्र, बुद्धकाजी श्रेष्ठ, दामोदर बसैला, डिम्प्रसाद पौडेल, रामशरण पुडासैनी, विक्रान्त पाण्डे, रमण नेपाल र विनोदकाजी श्रेष्ठ छन् ।

बिमा ऐनअनुसार बिमा प्राधिकरणको अध्यक्ष पद रिक्त हुनु एक महिनाअगावै नयाँ नियुक्ति गर्नुपर्ने प्रावधान छ । गत ९ पुसको मन्त्रिपरिषद् बैठकले प्राधिकरणको अध्यक्ष नियुक्तिका लागि सिफारिस समिति गठन गरेको थियो ।

प्राधिकरणको अध्यक्ष नियुक्तिका लागि मन्त्रिपरिषद्मा नाम सिफारिस गर्न राष्ट्रिय योजना आयोगका उपाध्यक्ष प्रा.डा. शिवराज अधिकारीको संयोजकत्वमा मन्त्रालयका अर्थ सचिव र बिमा क्षेत्रसँग सम्बन्धित विशेषज्ञ सदस्य रहेको समितिले आवेदन खुलाएको थियो ।

● राजस्व संकलन चित्तबुझ्दो छैन : अर्थमन्त्री पौडेल

उपप्रधानमन्त्री तथा अर्थमन्त्री विष्णुप्रसाद पौडेलले राजस्व संकलन सुधारोन्मुख देखिए पनि चित्तबुझ्दो नभएको बताएका छन् ।

भन्सार विभागले आइतबार आयोजना गरेको ७३औँ अन्तर्राष्ट्रिय भन्सार दिवसका अवसरमा अर्थमन्त्री पौडेलले राजस्व संकलनमा राखेको वार्षिक लक्ष्य पूरा गर्न चाप देखिएको बताए । राजस्व संकलनमा गत आर्थिक वर्षको तुलनामा सुधार देखिए पनि चालू आर्थिक वर्षको लक्ष्य भेट्न नसकेको उनले उल्लेख गरे ।

राजस्व सचिव दिनेशकुमार घिमिरेले भन्सार प्रशासन सुधारका लागि प्रविधिको प्रयोग बढाउँदै लैजाने र जाँचपास प्रक्रियालाई सहज बनाउन सरकार गम्भीर रहेको बताए ।

भन्सार विभागका महानिर्देशक हरिशरण पुडासैनीले वार्षिक लक्ष्यअनुसार राजस्व उठाउन विभागले अधिकतम प्रयास गरिरहेको बताए । नेपाल उद्योग वाणिज्य महासंघका अध्यक्ष चन्द्रप्रसाद ढकालले अनुकूल व्यावसायिक वातावरण र आर्थिक गतिविधि चलायमान भएमा स्वतः राजस्व वृद्धि हुने बताए ।

● झापामा समर्थन मूल्यभन्दा बढीमा धान बिक्री

यस वर्ष झापाका धान उत्पादक किसानले सरकारले तोकेको न्यूनतम समर्थन मूल्यभन्दा बढी मूल्यमा धान बिक्री गरेका छन् । खाद्य व्यवस्था तथा व्यापार कम्पनी लिमिटेड मुख्य शाखा कार्यालय विर्तामोडले किसानको धान खरिद गर्न गत मंसिरमा न्यूनतम समर्थन मूल्य तोकेको थियो ।

'यस वर्ष ५० हजार क्विन्टल धान किसानबाट खरिद गर्ने तयारी थियो, किसानले धान बिक्री नै गरेनन्', कार्यालय प्रमुख चुलमाया लोवाले भनिन्, 'किसानले सरकारले तोकेकोभन्दा बढी मूल्य बजारमै पाएपछि उतै बिक्री गरे, किसानलाई फाइदा नै भयो ।' कम्पनीले गत मंसिरमा धानको समर्थन मूल्य प्रतिक्विन्टल रु तीन हजार ५८० दशमलव ६२ तोकेको थियो, जुन तत्कालीन बजार मूल्यभन्दा बढी रहेको प्रमुख लोवाले बताइन् ।

सरकारले धानको न्यूनतम समर्थन मूल्य तोक्दा यस वर्ष रञ्जित मन्सुली धान प्रतिक्विन्टल रु चार हजारसम्ममा बिक्री गरेको अर्जुनधारा नगरपालिका-४ का किसान पहलमान खड्काले बताए । गत वर्ष रु तीन हजारदेखि रु तीन हजार २०० सम्म बिक्री गरेका खड्काले आर्थिक रूपमा राहत पाएकामा खुसी व्यक्त गरे ।

बाह्रदशी गाउँपालिकाका स्थानीय कृषक एवं व्यापारी मानप्रकाश सङ्ग्रौलाका अनुसार किसानको खेतबाटै धान खरिद बिक्री भइरहेको जानकारी दिए । चार हजारदेखि चार हजार २०० प्रतिक्विन्टलसम्म रञ्जित मन्सुली धान खरिद बिक्री भइरहेको उनले बताए । खेतबाटै धान बिक्री भएपछि धान उत्पादन किसानलाई निकै फाइदा पुगेको कृषक सङ्ग्रौलाको दाबी छ । कृषि ज्ञान केन्द्र झापाका अनुसार जिल्लामा यस वर्ष तीन लाख ८५ हजार १९६ दशमलव पाँच मेट्रिक टन धान उत्पादन भएको छ ।

● वीरगन्ज नाकाबाट ६ महिनामा निर्यात बढ्यो

वीरगन्ज भन्सार नाकाबाट चालू आर्थिक वर्षको ६ महिनामा रू. २९ अर्ब २७ करोड ८२ लाख चार हजार मूल्यबराबरका वस्तु तथा सामान विदेशी मुलुकमा निर्यात भएको छ । आव ०८०/८१ को ६ महिनाको तुलनामा चालू आवको सोही अवधिमा निर्यात शतप्रतिशत अर्थात् रू. १४ अर्ब ७१ करोड रकमले निर्यात वृद्धि भएको वीरगन्ज भन्सार कार्यालयले जनाएको छ ।

वीरगन्ज भन्सार कार्यालयका सूचना अधिकारी अमित तिवारीले चालू आवको ६ महिनाको अवधिमा प्रशोधित भटमास र सूर्यमुखी तेल छिमेकी मुलुक भारत बढेकाले समग्रमा निर्यात बढेको बताए । 'गत आवको तुलनामा चालू आर्थिक वर्षमा समग्रमा प्रशोधित भटमास र सूर्यमुखीको तेल निर्यात बढेको छ,' उनले भने, 'अन्य कपडाजन्य सामग्री पनि बढेकाले निर्यात झन्डै दोब्बर भएको हो ।'

गत आवको ६ महिनामा यो नाका हुँदै रू. १४ अर्ब ५६ करोड ७१ लख ८५ हजार मूल्यबराबरका वस्तु तथा सामान विदेशमा निर्यात भएको थियो । कार्यालयले चालू आवको ६ महिनामा वस्तु तथा सामान निर्यात गरेबापत रू. १७ करोड ६६ लाख ६३ हजार राजस्व संकलन गरेको थियो ।

गत आवको सोही अवधिमा निर्यात गरेबापत भने रू. १० करोड तीन लाख ८१ हजार राजस्व संकलन गरेको थियो । वीरगन्ज नाका हुँदै विशेष गरी भटमासको तेल प्रशोधित, सूर्यमुखीको प्रशोधित तेल, सेन्थेटिक यार्न, पशु आहाराको कच्चा पदार्थ, विभिन्न किसिमका कपडा, सिन्थेटिक कपडालगायत छन् ।

वीरगन्ज नाका हुँदै चालू आवको ६ महिनामा रू. दुई खर्ब ७७ अर्ब १५ करोड ५७ लाख १६ हजार मूल्य पर्ने वस्तु तथा सामान आयात भएको थियो । त्यसैगरी, गत आवको ६ महिनाकै अवधिमा भने रू. दुई खर्ब ६० अर्ब ३६ करोड ६१ लख ६६ हजार मूल्य पर्ने वस्तु तथा सामान आयात भएको थियो । गत आवको तुलनामा चालू आवको सोही अवधिमा आयात पनि ६.४५ प्रतिशतले बढेको छ ।

● वनहरामा पक्की पुल निर्माण अन्तिम चरणमा

शुक्लाफाँटा नगरपालिका- १२ स्थित वनहरा नदीमा पक्की पुल निर्माण अन्तिम चरणमा पुगेको छ । निर्माण कम्पनीले सम्झौताअनुसार रू. २५ करोड ९६ लाख ३६ हजार ३४० लागतमा पुल निर्माण गरिरहेको छ । ठेक्का सम्झौता भएको दुई वर्षपछि मात्र निर्माण अगाडि बढाइएको छ ।

सम्झौताअनुसार तीन वर्षभित्र पुल निर्माण गरिसक्नुपर्ने भएकाले सोहीअनुरूप निर्माणकार्यलाई तीव्रताका साथ अगाडि बढाइएको निर्माण व्यवसायीको भनाइ छ । पुल निर्माणमा संलग्न इन्जिनियर विकास श्रेष्ठका अनुसार पुलको पिलर ठड्याउने कामसँगै सबस्ट्रक्चरको काम पूरा भएको छ ।

सुपर स्ट्रक्चर निर्माण अगाडि बढाइएको छ । नदी दुवैतर्फको तटबन्ध निर्माण हुन बाँकी छ । ठेक्का सम्झौताअनुसार पुलको दायाँबायाँको क्षेत्रमा ८२५ मिटर लम्बाइको तटबन्ध निर्माण हुने इन्जिनियर श्रेष्ठले बताए । पक्की पुल क्षेत्रमा तीन सय मिटर कालोपत्र हुनेछ । पुलको लम्बाइ २७५ मिटर रहेको छ भने चौडाइ ११ मिटर छ ।

पुल निर्माणका लागि ०७८ साल फागुन ५ गते ठेक्का सम्झौता भएको थियो । पुल निर्माणकार्य ०८१ साल फागुन ४ गतेभित्र पूरा गरिसक्नुपर्ने सम्झौतामा उल्लेख छ ।

नदीमा रहेको झोलुङ्गे पुल दुई वर्षअघि आएको बाढीले चुडालेर बगाएपछि स्थानीय बासिन्दा वर्षातका वेला बाढी आएको नदी तर्न बाध्य छन् । हिउँमा स्थानीय विपत् समितिले निर्माण गरेको अस्थायी पुलमा सवारीसाधन गुडाएबापत शुल्क तिर्दै आएका छन् । पुल निर्माण पूरा भएपछि नदीमा जोखिम मोलेर हिँड्नुपर्ने अवस्थाको अन्त्य हुने वडाध्यक्ष नवलसिंह राना बताउँछन् ।

समाजवादी...

निर्वाचन बहिष्कार गरेकाले उसको प्रतिनिधित्व संसदमा छैन भने माओवादी केन्द्रका ३२, एकीकृत समाजवादीका १० र महेन्द्र यादवका १ सांसद रहेका छन् । समाजवादी मोर्चा भनिएपनि सो मोर्चामा रास्वपा, राप्रपा सहभागि हुन सक्ने सम्भावना न्यून रहेकाले गर्दा रास्वपाले आफ्नो पक्षमा लिन दाहालले सहकारी ठगी प्रकरणमा मुछिएका रवि लामिछानेलाई सरकारले प्रतिशोध लिएको र भ्रष्टाचारीहरूलाई बचाउने काममा सरकार लागि परेको बताउँदै आएका छन् । तर, प्रमाणले त्यस्तो देखाउँदैन ।

पुष्ककलल दाहालले नै ललिता निवास जग्गा काण्डमा र काभ्रेको हदबन्दी भन्दा बढीको जग्गा भारतीय योगगुरू रामदेवको पतञ्जलीलाई विक्रि गर्ने मन्त्रिपरिषद्को बैठकबाटै निर्णय गराउने तत्कालिन प्रधानमन्त्री माधव कुमार नेपाल र बाबुराम भट्टराईलाई उन्मुक्ति दिएको हुनाले दाहालले भ्रष्टाचारको कुरा उठाउनु आफैँमा हास्यास्पद रहेको छ । ललिता निवास जग्गा काण्डमा सरकारी जग्गामा मोही कायम गर्ने र त्यही जग्गामा नक्कली मोही र नक्कली गुठी खडा गर्नेहरूलाई उन्मुक्ति दिने निर्णय पुष्पकमल दाहाल सरकारले नै गरेका थियो । सो विषयमा विशेष अदालतमा अख्तियार दुरूपयोग अनुसन्धान आयोगले मुद्दा दायर गरेकोमा अदालतले हालै गरेको फैसलामा निर्णयकर्ताहरूलाई मुद्दा नचलाईएको हुनाले तत्कालिन भूमिसुधार तथा व्यवस्थामन्त्री र भौतिक तथा यातायात मन्त्रीहरूलाई सफाई दिँदै केही सचिवहरू र ठुलो संख्यामा कर्मचारीहरूलाई दोषी ठहर गरेको थियो । आफूँ प्रधानमन्त्री रहेका बेला दोषीलाई उन्मुक्ति दिने दाहालले ओली सरकारले आफ्नालाई बचाएर अरूलाई प्रतिशोध लियो भन्नुको कुनै अर्थ रहँदैन ।

दाहाल सरकारले छोड्दा अर्थतन्त्र डामाडोल अवस्थामा रहेको तथ्यहरूले नै बताइरहेको छ भने ओली सरकारको करिब ७ महिनो कार्यकालमा अर्थतन्त्रमा सुधार आएको छ भने राजस्व समेत बृद्धि भएको प्रमाणले देखाएको र विदेशी मुद्राको सञ्चिती समेत बढेको राष्ट्र बैंकले बताइरहेका बेला अर्थतन्त्र डामाडोल रहेको भन्नु मन नपरेको मान्छेको लुगा गन्हाए भन्नु सरह हो ।

दाहालले आफूहरूले विशेष अधिवेशनको माग गर्ने बताएपछि मात्र सरकारले हिउँदे अधिवेशन बोलाएको भन्नु अर्को झुठको खेती मात्र हा । सरकारले हिउँदे अधिवेशन बोलाउने तयार गरेको सुइको पाएपछि त्यसको जस लिन विशेष अधिवेशन बोलाउने धम्की दाहालले दिएका थिए । यसरी जनतालाई झुक्याउनका लागि दाहालले कहिलेसम्म झुठको खेती गरिरहने हुँ ?

संसदको यो ...

गठबन्धनमा केही समस्या भए सहमतिमै समाधान गर्ने निर्णय गरेको छ भने उसले सत्ता साझेदारी दलमा समस्या भएको र सरकार परिवर्तन हुने हल्ला चलेको भन्दै त्यसमा कुनै सत्यता नभएको प्रष्ट पारेको छ ।

कांग्रेसको संसदीय दलको बैठकमा सांसदहरूले आगामी अधिवेशनमा प्रस्तुत हुने विषयबस्तु र अध्यादेशका बारेमा आ आफ्ना विचार राखेका थिए । कांग्रेसका सांसदहरूले संसदमा नागरिकका समस्या र मुद्दालाई प्राथमिकतामा राख्दै सुशासन र राष्ट्रका मुद्दा उठाउनुपर्ने बताएका थिए । सांसदहरूले कानुन निर्माणमा ढिलाई भएको विषयमा पनि कुरा उठाएका थिए ।

कांग्रेसले सहकारी पिडितहरूलाई न्याय दिनुपर्ने भन्दै सहकारीको बचत रकम अपचलन गर्ने र अनियमितता गर्नेहरूबाटै बचत रकम भराउने गरी अध्यादेश आएकोले सहकारी पिडितहरूले न्याय पाउने निश्चित रहेको बताएको थियो । सहकारीमा डुबेको रकम फिर्ता हुने गरी परिस्थिति बनाउन उनीहरूले संसद र सरकारसँग माग गरेका छन् ।

माओवादी केन्द्र सहितका दलहरूले संसदमा दर्ता भएको अध्यादेशको विरोध गर्ने र सरकारले काम गर्न नसकेको भन्दै आवाज बुलन्द पार्ने रणनीति लिएका हुनाले र पुष्पकमल दाहाल जसरी भएपनि वर्तमान ओली नेतृत्वको सरकार ढाल्न लागि परेका भएपनि कांग्रेस-एमाले लगायतका सत्तामा संलग्न भएका दलहरूले संसदमा एक ढिक्का भएर एउटै मतमा संसदमा उपस्थित हुने निर्णय सत्ता गठबन्धनको बैठकबाटै निर्णय गरेका हुनाले सरकार ढाल्ने पुष्पकमल दाहालको उद्घोष अहिले नै पुरा नहुने अवस्था रहेको छ ।

म्याजिक नम्वर...

काम हुन सकेन ।

आफ्नो पार्टीका ३२ सांसदलाई देखाएर आफ्नो पार्टीको समर्थन विना कसैले सरकार बनाउन नसक्ने भन्दै कांग्रेस एमालेलाई सरकार बनाएर देखाउन दाहालले नै चुनौती दिएका थिए । त्यो चुनौतीलाई कांग्रेस एमालेले स्वीकार गर्दै सरकार बनाएर देखाईदिएका छन् । हालै सरकारले ल्याएका अध्यादेशहरू संसदमा पेश हुने र त्यहीबाट पारित हुने भएकाले त्यसको विरोध गर्नुको अर्थ रहेन ।

साना दलहरूले ठुला दलहरूबीचमा द्वन्द्व सिर्जना गरेर लाभ लिन म्याजिक नम्वर आफूसँग रहेको भन्दै घमण्डले चुर भएका दाहालकै कारण मुलुक अस्थिरतातिर गएको थियो । अव हिजो जे भयो त्यो कमजोरी भयो भनेर सबै दलले स्वीकार गर्दै जनताको हितका लागि अघि बढ्नुको कुनै विकल्प छैन । २०८४ मा हुने निर्वाचनमा अब सबै दलले आ आफ्नो बुतामा एक्लाएक्लै निर्वाचनमा गएर को कति पानीमा रहेछ भन्ने प्रमाणित गरेर देखाउनुपर्दछ । कांग्रेस-एमालेबीचमा निर्वाचनमा एक्लाएक्लै जाने सहमति भएकाले गर्दा माओवादीले समेत एक्लै निर्वाचनमा जाने निर्णय गर्न उपर्युक्त हुनेछ ।

अध्यादेश आर्थिक...

समेत रहेका रमेश लेखकले सरकारका काम कारबाहीसँगै विधेयक र अध्यादेशका बारेमा जानकारी गराएका थिए । कांग्रेसका संसदीय दलका प्रमुख सचेतक श्याम घिमिरेका अनुसार गृहमन्त्री लेखकले अध्यादेशमा भएका विषय संशोधन गर्नु परेमा संसदमा अध्यादेश टेबल गर्ने बेलामा प्रतिस्थापना विधेयक ल्याएर परिमार्जन गर्न सकिने बताएको जानकारी दिएका छन् ।

प्रमुख सचेतक घिमिरेका अनुसार आर्थिक सुधारका काम गर्नुपर्ने भएकाले केही विधेयकलाई संशोधन गर्नुपर्ने भयो त्यसैले अध्यादेश ल्याउनु परेको गृहमन्त्री लेखकले प्रष्ट पारेको भन्दै अध्यादेशका सम्बन्धमा नेपाली कांग्रेसको धारणा प्रष्ट छ, अध्यादेश आर्थिक सुधारका लागि ल्याइएको हो ।

नेपाली कांग्रेसका सभापति शेरबहादुर देउवाको सभापतित्वमा बसेको बैठकमा सभापति देउवाले संसदको अधिवेशनमा पार्टीभित्र साझा धारणा बनाएर एकमतका साथ प्रस्तुत हुनुपर्ने बताएको र सभापतिले केही कुरा भए वा समस्या भएमा बैठकमै राखेर निर्णय गरौं भन्दै कांग्रेस एक भएर संसदमा प्रस्तुत होऔं भन्दै बाहिर बोल्नु भन्दा पनि बैठकमै सबै कुरा राखौं र साझा दृष्टिकोण बनाएर संसदमा प्रस्तुत हुन सांसदहरूलाई सभापति देउवाले निर्देशन दिएको प्रमुख सचेतक घिमिरले बताएका छन् ।

कसुर नगरेको ...

जोशीले मौकाको बयानमा गोर्खा मिडियाका सम्पूर्ण विषय र आर्थिक कारोबार गर्ने जितेन्द्रबाबु (जिबी) राई र रवि लामिछानेमा रहेको भनि लेखाएको व्यहोरालाई समेत आधार बनाएका छन् । गोर्खा मिडियाका तत्कालिन प्रबन्ध निर्देशक लामिछानेले नै आर्थिक कारोबार गर्ने गरेको पाइएको भन्ने वित्तिय विश्लेषकको प्रतिवेदनलाई समेत आदेशमा उल्लेख गरिएको भएपनि उनलाई धरौटीमा छाडिएको छ ।

यस अघि पनि लामिछानेलाई कास्की जिल्ला अदालतले सहकारी ठगीम ६५ लाख धरौटीमा छोडेको थियो भने काठमाडौ जिल्ला अदालतले समेत सहकारी ठगी प्रकरणमा नै ६० लाख धरौटी लिएर छाडेको थियो । स्मरण रहोस् लामिछानेमाथि चितवन र पर्सामा समेत सहकारी ठगी प्रकरणमै अनुसन्धान भैरहेको छ । चितवन प्रहरीले ठगी प्रकरणको प्रतिवेदन सरकारी वकिल कार्यालयलाई बुझाई सकेको छ ।

राजनीतिज्ञहरु ...

त्यागेर देश र जनताको हितमा लाग्नुको अब अर्को विकल्प देखिएको छैन । अहिले नेपालको अवस्था डामाडाल अवस्थामा पुगेको छ ।

आर्थिक अवस्था समेत कमजोर रहेको छ । भ्रष्ट्राचारले गर्दा जनता आक्रान्त भएका छन् भने केही भ्रष्ट र ठगहरू मालामाल भएका छन् । कानुनी राज्यको उपहास राजनीतिक दलका नेताहरूबाटै भएको छ । सहकारी ठगीका प्रकरणमा जोडिएका व्यक्तिहरूलाई कारबाही गर्दा सरकारले प्रतिशोध लिएको आरोप समेत लगाउने परम्परा कायम रहेको छ ।

यी सबै कारणहरूको जड राजनीतिज्ञहरू नै हुन् । पुष्पकमल दाहाललाई सत्ता नभई भएको छैन । सरकारले गति लिन थालेको बेला सरकार ढल्ने उद्घोष गर्दै दाहालले सरकारलाई घेराबन्दीमा राख्ने प्रयास गरिरहेका भएपनि कांग्रेस-एमालेको गठबन्धनको सरकारले त्यसलाई निस्तेज गर्नु अहिलेको पहिलो आवश्यकता हो ।

सामाजिक सञ्जालको सदुपयोग गरौं

सामाजिक सञ्जालको अधिक प्रयोगले व्यक्तिमा एक्लोपन, परिवारमा अविश्वास र कलह तथा सामाजिक सद्भाव खल्वल्याउन सक्छ,

- सामाजिक सञ्जाललाई सकरात्मक विचार र प्रेरणा फैलाउने माध्यमको रुपमा प्रयोग गरौं,
- अनावश्यक र नकारात्मक सामाग्री, पोष्ट र शेयर नगरौं वा नराखौं,
- स्मार्टफोनको अत्यधिक प्रयोगबाट वालवालिकालाई जोगाऔं,
- सामाजिक सञ्जाललाई सामाजिक सद्भाव, सहिष्णुता कायम गर्ने माध्यम वनाऔं ।

नेपाल सरकार
विज्ञापन बोर्ड

कांग्रेस एमालेसँग सहकार्य आवश्यक : दाहाल

काठमाडौ । माओवादी केन्द्रका अध्यक्ष पुष्पकमल दाहालले शान्ति प्रक्रियाका बाँकी काम पूरा गर्न नेपाली कांग्रेस र नेकपा एमालेसँगको सहकार्य आवश्यक रहेको बताएका छन् । केही दिन अघि दाङ प्रेस सेन्टरले घोराहीमा गरेको पत्रकार भेटघाट कार्यक्रममा दाहाले बोल्दै आफ्नो दल विभाजित हुँदा राम्रो सन्देश नगएको र त्यसले शान्ति सम्झौताका बाँकी कार्यभार पूरा गर्न नसकिएको बताउँदै दलहरूका फरक फरक एजेण्डा भएपनि शान्ति सम्झौतालाई निष्कर्षमा पुर्‍याउन दलहरू मिल्नैपर्ने बताएका छन् । दाहाल १८ महिनासम्म प्रधानमनत्री रहेका बेला उनले शान्ति सम्झौतालाई निष्कर्षमा पुर्‍याउन सकेका थिएनन् ।

अध्यक्ष दाहालले कांग्रेस-एमालेलाई पालैपालो प्रयोग गरेर प्रधानमन्त्री बन्न सफल भएपनि उनले कांग्रेस-एमालेलाई पटक पटक धोका दिएका हुनाले आउँदो निर्वाचनमा ती दलहरूसँग गठबन्धन हुन नसक्ने भएपछि अहिले दाहालले आउँदो निर्वाचनमा आफ्नो पार्टीले कसैसँग गठबन्धन नगरि एक्लै निर्वाचनमा जाने उद्घोष समेत गरेका छन् ।

दाहाल बोली फेर्ने नेताका रूपमा चिनिन्दै आएका नेता हुन् आफ्नो स्वार्थ अनुसार उनी बोल्न माहिर मानिन्छन् । अध्यक्ष दाहालले आफ्नो पार्टीलाई सत्ता भन्दा जनता प्यारो भएको र जनतालाई प्राथमिकतामा राखेर आफूँ प्रधानमन्त्री हुँदा काम गरेको उद्घोष गरेका भएपनि उनी प्रधानमन्त्री रहेका बेला जनताको हितलाई भन्दा सत्तालाई प्राथमिकतामा राखेर अघि बढेको प्रष्ट रूपमै देखिएको छ ।

पार्टीगत स्वार्थ र आफ्नो स्वार्थका लागि दाहालले कहिले कांग्रेस त कहिले एमालेलाई प्रयोग गरेर उनी प्रधानमन्त्री बनेका थिए भने २०७९ मा भएको निर्वाचनमा उनको पार्टीले नेपाली कांग्रेस-एकीकृत समाजवादी लगायतका दलहरूसँग गठबन्धन गरेको थियो । ती पार्टीहरूसँग गठबन्धन गर्दा पनि माओवादी केन्द्रले प्रत्यक्ष तर्फ जम्मा १८ सिटमा मात्र जित हाँसिल गरेको थियो भने समानुपातिकतर्फ १४ सिट जितेको थियो त्यही ३२ सिटलाई देखाएर उनी प्रधानमन्त्री बनेका थिए ।

कांग्रेस र एमालेबीचमा भएको सहकार्यलाई उनले असम्वैधानिक र अप्राकृत्तिक भन्दै आएका छन् तर आफ्नो पार्टीका ३२ सिट हुँदा उनी प्रधानमन्त्री बनेका हुनाले त्यो चाँहि प्राकृत्तिक तर, झण्डै दुई तिहाईको कांग्रेस-एमालेको गठबन्धनको सरकार बन्दा त्यो चाँहि अप्राकृत्तिक ? त्यसैले दाहालको भनाईमा विश्वास गर्न सकिँदैन ।